Poštnina plačana v gotovini.
Leto LXXIV., št. 269

Ljubljana, petek 21. novembra 1941-XX

Cena 40 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5. — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L, Za inozemstvo: 15.20 L.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Velik uspeh oklopne divizije „Ariete"

Bitka na bojišču v širini 150 km — Del sovražnih tankov obkoljen in uničen — Znova prekrižani sovražni načrti na gondarskem odseku

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil dne 20. novembra naslednje vojno poročilo štev. 536:

V noči na 19. in 20. t. m. so naši letalski oddelki bombardirali letalsko-pomorske cilje na otoku Malti.

Snoči so angleška letala metala bombe brez večjih posledic na mesti Brindisi in Neapelj ter na okolico Mesine. V Brindisiju je bilo sestreljeno eno letalo.

V Neaplju so bile tri osebe ranjene, med njimi ena hudo, v Brindisiju je bila ena ubita in tri ranjene.

V vzhodni Afriki so bili na nekaterih bojiščih pri Gondarju prekrižani novi sovražni poskusi, da bi prodrli preko naše obrambe.

V Marmariški puščavi so motorizirane oklopne sovražne sile včeraj zjutraj napadle prednje italijanske motorizirane oklopne sile. Oklopna divizija »Ariete«, ki je izvršila odločen protisunek, je ob koncu dneva obkrožila in uničila del sovražnih tankov, medtem ko so se drugi umaknili. Bitka se nadaljuje na bojišču, širokem 150 km.

Pomen afriške ofenzive

Berlin, 21. nov. s. Vest, da so se Angleži odločili za ofenzivo v Afriki, ni vzbudila v tukajšnjih krogih nobenega presenečenja. To je bilo najmanj, kar je mogel Churchill storiti po zahtevah svojega prijatelja in zaveznika Stalina, ki je zahteval, kakor je znano, zapadno fronto in ne samo drugo fronto, kakor so onstran Rokavskega preliva razumeli in dopovedovali drugim. Jasno je, da bo ofenziva surogat za to fronto, s pomočjo katerega se hoče odvrniti ne ljudi in orožje osi z bojišč v Rusiji, temveč pozornost na to, kar se dogaja na teh bojiščih.

Berlinski list o braniteljih Gondarja

Berlin, 21. nov. s. Pod naslovom »Junaška borba naših zaveznikov v vzhodni Afriki« je »Lokal Anzeiger« včeraj čez tri stolpce objavil članek, v katerem poveličuje pogumne branitelje Gondarja in naglaša, kako se ta odsek bojišča razlikuje od vseh ostalih spričo vseh mogočih težav, ki jih povzroča svojim braniteljem. List obeležuje bistvene značilnosti operativnega področja, prednosti in ovire za oba tabora v borbi. List zaključuje s poudarkom, da so vojaki nove Italije dokazali pri teh svojih epičnih podvigih, da so prežeti z najbolj viteškim borbenim duhom, ki je vselej navdajal italijanskega vojaka, tako da je spričo njega pozabil na najhujše žrtve in se boril z nadčloveško energijo ter vztrajal v borbi proti sovražniku, tudi če je bil neskončno v premoči tako po številu kakor po sredstvih.

Velikopotezne letalske akcije na vzhodu

Tudi vojska uspešno prodira dalje — Bombardiranje sovražnih naprav ob severnovzhodni obali Črnega morja in Donu, pri Volhovu in v Moskvi

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 21. nov. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavila včeraj naslednje poročilo:

Napadalne operacije se na vzhodni fronti uspešno nadaljujejo.

Letalsko orožje je bombardiralo sovjetska letalska oporišča ob severnovzhodni obali Črnega morja in na področju srednjega Dona. Oddelki bojnih letal so napadli železniške transporte ter železniške zveze v srednjem odseku fronte in vzhodno od Volhova. Močne sile bojnih letal so bombardirale podnevi z rušilnimi in zažigalnimi bombami Moskvo. Pri Petrogradu sta sestrelili dve jati lovskih letal v drznem napadu osem sovražnih letal v večjem oddelku transportnih letal.

V boju proti Angliji je bil pri Faroerskih otokih z bombo poškodovan trgovski parnik srednje velikosti. Nadaljnji letalski napadi so bili usmerjeni proti vojaškim napravam ob angleški južnovzhodni obali. Nadaljevalo se je miniranje angleških luk iz zraka.

Ob flanderski obali so stražni čolni v spremljevalni službi uspešno dobili napad angleških brzih čolnov brez lastnih izgub. Eden izmed sovražnih brzih čolnov je bil zažgan in se more računati z njegovo izgubo.

V severni Afriki so južno in južnozapadno od Sidi Omarja pripravljene angleške sile, ki so bile spoznane že pred dnevi, prešle 18. novembra v napad v smeri proti Tobruku. S takojšnjimi protinapadi nemških in italijanskih oddelkov so bile zapadno od Sidi Omarja v boj poslane močne angleške sile odbite s hudimi izgubami. Uničeni so bili mnogoštevilni sovražni oklopni vozovi.

Ugotovitve madžarskega vojškega strokovnjaka

Budimpešta, 21. nov. s. Vojaški sodelavec »Pester Lloyda« general Miercha ugotavlja, da je bila sovjetska vojska na Krimu, ki je štela 240.000 ljudi, uničena. Nemške čete so pri svojem prodiranju na Krim in v ožini Kerča ujele skupno 101.000 ljudi. Ogromne izgube je imela tudi sovjetska trgovinska mornarica. Od 16. novembra dalje je nemško letalstvo potopilo 69 trgovskih ladij s skupno 261.500 tonami, poškodovalo pa je mnogo ladij. Dalje je potopilo 13 vojnih ladij, 24 pa hudo poškodovalo.

Zamudno priznanje

Rim, 21. nov. s. Včeraj se je sovjetsko poveljstvo v svojem službenem poročilu končno odločilo objaviti evakuacijo Kerča, ki naj bi bila izvršena iz strateških razlogov. Da je bilo mesto že nekaj dni trdno v rokah osnih oboroženih sil, je jasno izhajalo že iz prejšnjih nemških vojnih poročil. Kar ni bilo znano, je bilo to, da ga je sovražnik evakuiral iz strateških razlogov. Tako so Sovjeti svojo taktiko besed še enkrat postavili nasproti taktiki vojne sile osnih poveljstev.

Najnovejši uspehi na vzhodu

Berlin, 21. nov. s. V nekaterih odsekih vzhodne fronte so zboljšane vremenske prilike omogočile razvoj uspešnih napadalnih operacij proti sovjetskemu odporu. »Börsenzeitung« objavlja seznam sovjetskih ujetnikov in zaplenjenih vojnih potrebščin, kar dokazuje, da so številne nove sovjetske divizije v zadnjem času doživele usodo prejšnjih. »Deutsche Allgemeine Zeitung« in »Völkischer Beobachter« opozarjati zlasti na neutrudno delovanje nemškega letalstva in na nenadomestljive izgube sovražnika. »Zwölf-Ur-Blatt« posveča pozornost naglemu razvoju operacij na Krimu, kjer bodo Rusi v kratkem kljub srditemu odporu izgubili zadnjo trdnjavo polotoka, Sevastopolj, katerega nemško orožje popolnoma oblega. List navaja nekatere vesti anglosaškega tiska, s katerimi se javnost pripravlja na to neizbežno izgubo. »Daily Telegraph« piše na primer, da je smatrati Sevastopolj za sovjetsko mornarico že nekaj dni za izgubljen.

Nezadržno prodiranje

Berlin, 21. nov. s. Nemške sile so dosegle nove znatne uspehe v osrednjem odseku. Oddelki neke divizije so po hudih borbah zasedli neki kraj in zajele 500 ujetnikov, 4 tanke, 9 topov, 40 strojnic in 70 metalcev ognja. V nekem drugem pasu tega odseka so bile napadene in zavzete razne utrjene pozicije. Tudi tu so bili ujeti številni sovjetski vojaki. Vsi sovražnikovi poskusi, da bi zopet zavzel ozemlje, so se izjalovili.

Letališča v srednji Rusiji

Stockholm, 21. nov. s. Listi objavljajo vesti, po katerih gradijo Rusi že nekaj tednov nova letališča po gozdovih srednje Rusije. Ta letališča naj bi služila za oporišča angleškim in ameriškim letalom. »Svenska Dagbladet« dodaja k tej vesti, da se razvija gradnja teh letališč v izredno težkih okoliščinah zaradi močvirnatega terena in neugodnih vremenskih prilik, pa tudi zaradi tega, ker se Rusi in Angleži med seboj ne razumejo.

Nespremenjen položaj na finskem bojišču

Helsinki, 21. nov. s. Včerajšnje dnevno poročilo o vojnih operacijah omenja, da je ostal položaj na vseh odsekih nespremenjen. Na fronti pri Hangöju traja dalje živahni topovski ogenj iz sovjetske trdnjave, ki jo obstreljuje težko topništvo Fincev. Na Karelski ožini se prav tako nadaljuje tudi močan dvoboj topništva in metalcev bomb. Na fronti pri Syvaerviju je finsko topništvo prisililo k molku sovražne baterije, na neki drugi točki pa je zadelo v polno postojanko metalcev min. V vzhodni Kareliji so na delu topništvo in patrole z obeh strani. Slabo vreme je zelo omejilo delavnost letalstva na obeh straneh. Finske skupine so znova bombardirale južni odsek murmanske železnice in uničile nadaljnjih pet lokomotiv.

Finska izjava o sovjetski krivdi

Razlogi obrambne vojne Fincev proti Sovjetski zvezi — Simpatije in iskreno prijateljstvo bolgarskega in italijanskega naroda

Helsinki, 21. nov. s. Glede na komentar, ki ga je objavila agencija Tass v odgovoru, ki ga je 12. novembra Finska dala vladi v Washingtonu, je bila finska brzojavna agencija pooblaščena objaviti:

1) Sovjetski komisar za zunanje zadeve je zatrjeval, da si je Finska po sovjetski zaslugi pridobila svojo neodvisnost, toda pri tem je pozabil na vojno za neodvisnost Finske v letu 1918, ko so se Finci borili proti Sovjetom in jih pregnali iz dežele ter si tako sami ustvarili svojo neodvisnost.

2.) Če se pomisli na usodo baltskih držav, lahko pač vsakdo razume, kakšna bi bila usoda Finske, če bi se bile sovjetske zahteve, postavljene jeseni 1939. leta, izpolnile; diplomatski odnosi z Rusijo niso bili nikoli prekinjeni na finsko pobudo, marveč zaradi premišljenega sovjetskega napada, do katerega je prišlo kljub vsem nenapadalnim sporazumom, ki so bili sklenjeni med Finsko in Sovjetsko zvezo.

3.) Grožnje »Pravde«, po katerih naj bi Finci izginili z zemlje in ki so bile omenjene tudi v finskem odgovoru na noto Zedinjenih držav, so bile razširjene iz Moskve po radiu dne 23. junija t. l. ob 18.45.

4.) Že sami vojaški ukrepi, ki jih je Finska izdala, so imeli doslej vedno le namen, da se Finci ubranijo sovjetskih napadov na svoje ozemlje. Sovjetski napad se je pričel 22. junija in se je razvil na vsej fronti tri dni pozneje. Finska je bila tedaj prisiljena ugotoviti, da se je znašla v vojni.

5.) Vsakomur, ki je zasledoval dogodke, je jasno, da se je morala Finska vse od jeseni 1939 dalje vedno znova braniti nasproti sovjetski nevarnosti. Sovjetska zveza je skušala tudi z vojnimi sredstvi vdreti v Finsko.

Sovjeti znova zahtevajo angleško vojno napoved Finski, Rumuniji, Madžarski

Washington, 20. nov. u. Iz Londona poročajo, da je sovjetska vlada znova pozvala Anglijo, naj napove vojno Finski, Rumuniji in Madžarski, kakor jo je zahtevala že pred 7 tedni. Sovjetski poslanik Majski je bil dvakrat pri angleškem zunanjem ministru Edenu. Izvedelo se je, da sta obakrat govorila o teh vprašanjih.

Izkazalo pa se je, da je nekaj angleških političnih krogov proti angleškim napovedim vojne omenjenim državam, ker bi Angliji bolj škodile nego koristile.

Stalinova zdravica Rooseveltu

Washington, 20. nov. s. Listi opozarjajo na brzojavko neke ameriške agencije iz Manille, v kateri se govori podrobno o banketu, ki ga je pretekli mesec priredila sovjetska vlada angleško-ameriškemu odposlanstvu v Moskvi. Stalin je baje tedaj napil na zdravje Roosevelta s temile besedami: Bog pomagaj Rooseveltu v njegovi nalogi! Na banketu je bil navzoč med drugimi tudi predsednik sovjetske organizacije brezbožnikov.

Višji svet za kmetijstvo

Ekspoze ministra za kmetijstvo in gozdove o nalogah nove osrednje tehnične ustanove za pospeševanje vseh kmetijskih panog

Rim, 21. nov. s. Včeraj zjutraj je minister Tassinari otvoril delovanje višjega tehničnega sveta pri kmetijskem ministrstvu, ki je bil ustanovljen v preteklem maju. Velikega zborovanja so se udeležili podtajnik Stranke Venturi, državna podtajnica za poljedelstvo Nannini in Pascolato in druge osebnosti. Minister Tassinari je v svojem obširnem govoru med drugim omenil, da nadomešča višji svet številne komisije in tehnične odbore pri kmetijskem ministrstvu. Svetu predseduje funkcionar ministrstva. Svet ima pet odsekov s tehničnimi in generalnimi inspektorji s poveljnikom gozdne milice na čelu. Delovali bodo poizkusni odsek in odsek za fitopatologijo, za poljedelske pridelke, za živinorejo in lov, za melioracije in kolonizacijo ter za gozdove. Prvemu odseku so podrejen vsi kmetijski preizkuševalni zavodi. Uspeh žitne bitke, ki jo vodi Duce, najbolj jasno kaže napredek poljedelstva, ki ga je omogočil režim. Italija je z njim dosegla prehranjevalno neodvisnost. Vendar je še na milijone hektarjev, ki jih bo treba racionalno obdelati, v čemer so Italijani mojstri. Važno je nadalje razširjenje selektivnega semena. Podatki o razvoju poljedelstva in živinoreje kažejo napredek, ki se je zdel še pred leti nemogoč. V pogledu melioracij in kolonizacije so bili že doslej na Ducejevo pobudo doseženi ogromni uspehi. Četrta sekcija bo vse pripravila za obnovo melioracijskih del po zmagi. Vse je tudi pripravljeno za izvedbo pospeševanja in obnove planinskega kmetijstva. Ministrov govor je bil ob koncu pozdravljen z navdušenim odobravanjem.

Italijanska gledališka ustanova

Rim, 21. nov. s. Pod predsedstvom nacionalnega svetnika D'Arome se je sestal korporacijski tehnični odbor za dramsko gledališko umetnost. Predsednik je poročal o najnovejših ukrepih oblasti na tem področju in še posebej o novi gledališki ustanovi. Razvila se je izčrpna debata, nakar je bila sprejeta resolucija, v kateri ugotavljajo, da je smoter ustanove razen skrbi za zgradbe in njih ureditev v gledališke namene tudi skrb za potujoča gledališča. Potujoče gledališke družbe naj bi nastopale tudi v manjših mestih. Za pospeševanje obnove italijanskega gledališča naj minister za ljudsko kulturo ustanovi posebno središče dramske umetnosti, ki bo dalo novih moči italijanskemu gledališču.

Filov o odnošajih z Italijo

Sofija, 21. nov. s. Bolgarska brzojavna agencija je objavila v celoti govor, ki ga je imel predsnočnjim ministrski predsednik Filov. Deloma je govoril tudi o Italiji. Dejal je:

»Kakor veste, sva imela jaz in zunanji minister sredi preteklega julija priliko potovati v Rim, kjer so nama priredili posebno topel in prisrčen sprejem. Izkoristila sva to potovanje, da sva osebno Duceju izrazila hvaležnost bolgarskega naroda za podporo, ki sta mu jo on in njegova vlada dala ob ureditvi bolgarskih nacionalnih vprašanj. Razgovori, ki sva jih imela z italijanskimi državniki, predvsem pa z Ducejem in njegovim prvim sotrudnikom, zunanjim ministrom grofom Cianom, so se razvijali v prijateljskem duhu in medsebojnem zaupanju. Razčistila so se lahko vsa vprašanja, ki so bila za nas posebnega pomena. Obenem nama je bilo mogoče ugotoviti, koliko simpatije in iskrenega prijateljstva kaže italijanski narod za bolgarskega. Te simpatije in prijateljstvo bolgarski narod ob vsaki priliki tudi v polni meri vrača.

Izjave ministrskega predsednika so bile sprejete od vseh prisotnih z živahnimi aplavzi.

Ob strani osi proti komunizmu

Sofija, 21. nov. s. Ministrski predsednik Filov je imel ob zaključku zasedanja Sobranja govor, v katerem je med drugim dejal: »Danes trdno in neomajno stojimo ob strani osi in njih zaveznikov. Verujemo v njihovo zmago ne samo zaradi tega, ker so povsod dokazale svojo vojaško premoč, temveč ker se bore za najvišje socialne pravice in za boljšo porazdelitev dobrin sveta, ker se bore proti metodam preživelega sveta za nov red, ki bo prinesel večjo blaginjo človeštvu. Bolgarski narod je pripravljen tudi to pot dati vse žrtve za svojo narodno edinstvo. Filov je izjavil, da je komunizem popolna negacija bolgarske gospodarske strukture in narodnega življenja, njegovih tradicij in zgodovinskih naziranj.« Zaradi tega se je Bolgarija borila in se bo borila proti komunizmu. Uničenje komunizma je glavni pogoj za ustvaritev novega reda v Evropi.

Obletnica madžarskega pristopa k trojnemu paktu

Budimpešta, 21. nov. s. Včeraj je Madžarska posebno svečano proslavila prvo obletnico svojega pristopa k trojnemu paktu. Na javnih poslopjih so razobesili madžarske, italijanske in nemške zastave. Večerni tisk posveča dogodku obsežne članke in naglaša, da je bil pristop Madžarske k trojnemu paktu zavestno dejanje politično zrelih državnikov.

Zdravstveno stanje regenta Horthyja

Budimpešta, 21. nov. s. Madžarska brzojavna agencija je snoči objavila: Regent Horthy je ponovno obolel za influenco. Temperatura se je dvignila na 38.6. Regent mora ostati nekaj dni v postelji.

Potopljene ladje

New York, 21. nov. u. Norveški parnik »Thode Fagelund«, ki je bil v angleški službi, je bil potopljen v bližini East Londona v Južni Afriki. Parnik je bil na poti v Capetown.

V tukajšnjih pomorskih krogih se je izvedelo, da je bilo v zadnjih mesecih identificiranih še nadaljnjih 7 parnikov od 15 ladij, ki so bile v zadnjih mesecih potopljene na južnem Atlantskem morju. Te ladje so norveški 1583-tonski parnik »Ilis«, 6555-tonski parnik »Erviken«, norveška 6436-tonska petrolejska ladja »Evita«, dalje angleški 5221-tonski parnik »Peterson«, danski 3177-tonski parnik »Bornholm«, bivši grški 5283-tonski parnik »Evros«, panamska 9552-tonska petrolejska ladja »Teagle«, ki je bila v ameriški službi.

Vojaška obveznost na Japonskem

Tokio, 21. nov. s. Državni podtajnik vojnega ministrstva Hiotoro Kimura je na seji parlamentarnega odbora govoril o zakonu o vojaški obveznosti. V svojem govoru je ugotovil potrebo, da se spodnja starostna meja za vojaško obveznost prestavi od 20 na 19 in celo na 18 let starosti.

Dežele Tihega oceana pod ameriškim „protektoratom"

Odkrito priznanje ameriških imperialističnih teženj — Vloga londonske propagande

Berlin, 21. nov. u. Znani ameriški publicist Upton Close je objavil zanimiv članek, v katerem že kar jasno pove, da je Anglija prisiljena poveriti zaščito svojih interesov na Tihem oceanu Zedinjenim državam. Usodni zakon zgodovine je v ostalem, da mora vodstvo preiti od enega na drugega. Nekaj časa so na tem morju gospodarili Portugalci, nato Španci, Nizozemci, nazadnje Britanci. Sedaj morajo vodstvo vsaj na širokem področju okrog zapadnega kontinenta prepustiti Ameriki, ki si je na Pacifiku ustvarila in si se ustvarja svoj imperij. Ta obširni ocean, pravi Close, sega do Avstralije in Nove Zelandije in obsega tudi Nizozemsko Indijo ter Tahiti ter je sedaj pod našim protektoratom. Znano je, da je protektorat prvi korak do imperija.

Tukajšnji pristojni krogi pripominjajo k temu, da je sleherni komentar o vsem tem odveč. Tako cinična iskrenost pač ne potrebuje kakih pojasnil. Kvečjemu bi se kdo vprašal, kako da se je tak članek pojavil prav v trenutku, ko se Bela hiša pogaja z Japonsko in je od rezultata teh pogajanj odvisen mir na zapadnem Tihem oceanu. Verjetno je, da je bil ta članek nalašč objavljen istočasno s pogoji za sporazum z Japonsko, ki jih je objavil neki drugi poluradni publicist takoj po razgovoru Kurusa s Cordellom Hullom.

Na primeren odgovor ni bilo treba dolgo čakati. Implicite ga je dal sam japonski ministrski predsednik in njegov posebni odposlanec Kurusu bo imel pač priliko, da na ta odgovor opozori v svojem prvem naslednjem razgovoru s Hullom.

Bilo je potrebno, pravi »Börsen-Zeitung« v ironičnem tonu, poudariti omenjeno angleško obveznost baš na ta način, da se odstavijo vsi glavni angleški poveljniki, da se likvidira sir John Dill in drugi njegovi pajdaši. V vsakem primeru je bila ta likvidacija resnično senzacionalna (Piccolo).

Hoovrovo opozorilo

Washington, 21. nov. u. Bivši predsednik Hoover je imel govor, ki so ga oddajali tudi po radiu. Izrazil se je proti ameriškemu ekspedicijskemu zboru, ki naj bi odšel v Evropo. Hoover je dejal, da to ni vojaška vojna. Značaj te vojne je vse drugačen in angažiranje ameriškega ekspedicijskega zbora v Evropi bi pomenilo le zapravljanje ameriških življenj. Hoover je opomnil, da je velika večina ameriškega naroda proti pošiljanju severnoameriških vojakov bodisi v Evropo bodisi v Afriko. (Piccolo.)

Baruchovo svarilo pred inflacijo v Ameriki

New York, 21. nov. s. Znani ameriški finančnik Baruch je izjavil, da drvijo Zedinjene države neizbežno v inflacijo. Poudaril je, da je potrebno, da vlada izda takoj potrebne ukrepe za zajezitev draginje in za preprečenje nereda.

Rezultati izrednega zasedanja japonskega parlamenta

Tokio, 21. nov. s. Bilanco izrednega zasedanja parlamenta predstavljajo naslednji doseženi uspehi: ponovna potrditev neomajne volje Japonske, da likvidira brez kompromisov konflikt s komunistično Kitajsko in ustvari sfero napredka, obsegajočo vso vzhodno Azijo; odobritev povečanja davčnih dajatev in povečanja vojaških izdatkov za ojačenje bojne moči.

Obnovite naročnino!

Weygand vpokojen

Vichy, 21. nov. s. S posebnim dekretom je bil vpokojen general Weygand. Za vrhovnega poveljnika v severni Afriki je bil imenovan armijski general Juin, za poveljnika sil v zapadni Afriki pa armijski general Barrau. Mesto vladnega generalnega delegata za francosko Afriko je bilo ukinjeno. Guvernerstvo je bilo poverjeno Chatelu.

Težave Litvinova v Teheranu

Adana, 21. nov. s. Novi sovjetski poslanik v Washingtonu je dospel v Teheran z veliko zamudo in se je takoj pripravil za nadaljnjo pot z angleškim letalom v Kairo. Na letališču pa ga je zadržal službujoči uradnik. Uradnik je prisilil Litvinova, da je odnehal. »Boste že videli, kdo sem,« je razburjeno izjavil sovjetski poslanik. Angleški poslanik se je pozneje Litvinovu zaman opravičeval. Sovjetski poslanik je hotel nato odleteti s sovjetskim bojnim letalom, toda vremenske prilike so se medtem tako poslabšale, da je moral znova odgoditi svoj odhod.

Smrtne obsodbe v Pragi

Praga, 21. nov. s. Tu je bilo obsojenih na smrt pet ljudi, ki so bili obtoženi, da so pripravljali veleizdajo. Obsodbe so bile že izvršene.

Nesreča z mino

Manila, 21. nov. s. V zvezi s polaganjem min v tukajšnji luki je prišlo do prvega incidenta. Neka ladja, ki je brez pilota skušala zapustiti luko, je naletela na mino in se potopila. Šest ljudi je bilo ubitih.

Izgube švedske mornarice

Stockholm, 21. nov. s. Objavljeni so bili statistični podatki, po katerih je švedska od pričetka vojne do 15. novembra t. l. izgubila 107 trgovinskih ladij s skupno 281 tisoč 597 tonami. Pri tem je utonilo 779 ljudi. V istem času je bilo zaplenjenih 24 švedskih ladij s 43.774 tonami.

Obisk na ljudski univerzi nepoklicnih vrtnarjev

Zanimivo predavanje nadzornika Josipa Štreklja o pripravah za načrtne setve, za kolobarjenje v malem zelenjadnem vrtu in o oskrbovanju vzimljene zelenjave

Ljubljana, 20. novembra.

Naši nepoklicni vrtnarji, ki se zbirajo okoli agilnega in zaslužnega Sadjarskega in vrtnarskega društva in njene mestne podružnice, so že od nekdaj zelo ukaželjni in številna poučna predavanja v predavalnici in na terenu so bila vedno dobro obiskana. Letos je obdelovanje zemlje, čeprav ne gre za strogo pojmovanje vrtov, še celo aktualno in hvale vredna vztrajnost Sadjarskega in vrtnarskega društva, ki tudi sedaj seje koristne nauke, žanje primerno pozornost. V vrsti večje skupine predavanj je v sredo na realki v Vegovi ulici govoril pred skoraj popolnoma zasedeno dvorano in zelo pozornim poslušalstvom eden naših najboljših strokovnjakov, nadzornik Josip Strekelj, o pripravah za načrtne setve in nasade povrtnine, o kolobarjenju v zelenjadnem malem vrtu ter o oskrbovanju vzimljene zelenjave.

Premišljeno vrtnarjenje zahteva načrt.

Pred saditvijo in setvijo na vrtu si mora vsak umen in gospodaren vrtnar napraviti načrt, kako, kam in kaj bo sadil in sejal. Najprimernejši čas zato so zimski meseci, ko se pripravlja na novo rodno leto. Na kos papirja si v zmanjšanem merilu nariše velikost svojega vrta in označi vse razpoložljive gredice. Preden se odloči, kaj bo sejal in sadil na posamezne, mora predvsem pomisliti, da ima opraviti s tremi, celo štirimi vrstami zelenjadnih rastlin. V prvo skupino spadajo tiste, ki uspevajo le v dobro, sveže pognojeni zemlji, v drugo tiste, ki ljubijo močno, prejšnje leto pognojeno prst, in končno v tretjo take, ki se zadovoljujejo s pičlim gnojenjem, zlasti pa ne prenesejo koristno svežega.

Zelenjava, ki hoče dobro pognojeno zemljo.

Tretjino vrta bo vrtnar oddelil za prvo skupino, torej za rastline, ki uspevajo le v dobro pognojeni zemlji. Najuspešnejše bo gnojil jeseni, kar velja predvsem za humozno zemljo, kakor je na primer v Trnovem. V severni okolici Ljubljane je boljše gnojiti pomladi. Tam je zemlja peščena in še bi gnojil jeseni, bi se do spomladi boljše sestavine gnoja že izgubile v globino, nedosegljivo za korenine. Gnoj mora biti vležan, črn.

Rastline, ki jih bo vpisal v prvo oddeljeno tretjino, so listnate rastline. Sem spadajo predvsem solate, špinača, zeljnice (zelje, kapus, karfijole) in plodnice (paradižniki, buče, jajčevec in paprika). Treba pa je istočasno misliti tudi že naprej! Solata je na primer junija končana. Kaj bo sejal in sadil, ko jo bo pobral? Druga kultura je lahko ponovno solata ali zelena, nizki ali visoki fižol. Ko pobere avgusta ali septembra drugo kulturo, pride na vrsto tretja: pozno korenje, motovilec, zimska špinača. Zaradi slane ni varno saditi paradižnikov na prostem pred 15. majem. Grede ne bo pustil prazne, nasejal bo berivke, v jeseni korenje ali špinačo. Ker sadi paradižnike na redko 50 do 60 cm narazen, bo, dokler ne odrastejo, uspevala vmes kolerabica. V tem primeru je treba poskrbeti zemlji boljšo hrano. Umetna gnojila so na naših vrtovih, ki so humozni, zelo uporabna.

Za korenstvo je treba gnojiti že prejšnje leto.

Drugo tretjino vrta bo vrtnar namenil rastlinam, ki jim mora pognojiti zemljo že prejšnje leto. Sem spada vse korenstvo (korenje, pesa, krompir, redkev) razen zelene, ki ljubi sveže gnojenje in umetna gnojila. Če bi korenstvo gnojili na sveže pognojene ali z gnojnico zalite grede, bi ne bilo trpežno za zimsko shrambo, ker bi se kmalu pokvarilo.

Korenstva so znana kot kalijevi požeruhi. Zato se s kalijem ne sme šteditи in ga natrosimo 4 do 5 dkg na kv. meter. Če gnojimo s kalijem, pa ne smemo sejati ali saditi pred potekom vsaj 14 dni, ker bi kalij drugače uničil seme ali škodoval koreninam. Gnoji se tudi še enkrat kasneje, in to pazljivo okoli rastlin. Če pade na listje, ga je treba takoj poškropiti z vodo. Tudi nitrofoskal ne sme past na listje.

Gnojenje s kalijem je zelo važno, ker pospešuje trdnost gomoljev, vpliva na trpežnost in količino pridelka. Isto velja tudi za gnojenje s kalijem sadnemu drevju.

Stročnice ne ljubijo mnogo gnoja.

Tretji del vrta je namenjen stročnicam: fižolu, grahu, bobu in leči. Vse te rastline potrebujejo izredno malo gnojenja, so pa zelo hvaležne za kalij in fosfor. Fosfor vpliva na obliko in kakovost pridelka. Pri nas sta udomačena superfosfat in Tomaževa žlindra. Prvega uporabljamo, ker je lahko topljiv, spomladi. Tomaževo žlindro, ki je težko topljiva, pa že jeseni. Ker se za stročnice ne sme sveže gnojiti, se uporablja samo umetno gnojenje. Stročnice sprejemajo iz zraka dušik. Zato je koristno, ko poberemo pridelek, da zelenje podkopljemo. S tem dovajamo zemlji potrebni dušik. Na kmetih postopajo podobno z deteljo, ki je prav tako bogata dušika.

Načrt mora upoštevati tudi drugo in tretjo setev.

Načrt bo vsak vrtnar izdelal pač po svojih potrebah, zlasti domačega gospodinjstva. Upoštevati mora tudi že drugo in tretjo setev. Grede je treba takoj prekopati, ko se pobere prva kultura. Konec aprila pobere berivko. Vedeti mora že sedaj, kaj bo sadil na proste grede. Lahko sadi glavnato solato, zeleno, paradižnike. Zaradi tega mora tudi vedeti za vsako rastlino, kdaj doraste in dozori.

Za paradižniki, ki trajajo do prve jesenske slane, ni več časa, da bi kaj sejal. Ko pobere junija meseca rano zelje, lahko sadi glavnato solato, peso, redkev, redkvico. Tako se na vseh koncih vidi, da brez načrta ni uspešnega vrtnarjenja.

Paziti je treba tudi na gnojenje, saj je gnoj danes zelo drag. V humozni zemlji bo zadostovalo, če se gnoji s hlevskim gnojem vsako četrto leto, druga leta pa z umetnimi gnojili. Peščeno zemljo je treba gnojiti vsaj vsako tretje leto s hlevskim gnojem, da pride v zemljo humus, črnjava.

Vsak načrt naj se podredi zahtevam kolobarjenja.

Doslej je bil govor le o enoletnem načrtu, toda stare skušnje kažejo, da bo uspešno obdeloval zemljo le tisti, ki bo mislil še na več let naprej v zvezi s tako imenovanim kolobarjenjem, ki je važno pri vsakem gospodarstvu. Še danes je mogoče videti na naših kmečkih poljih, da sodijo nekateri na primer zelje leta in leta vedno istem mestu. Tudi na ljubljanskih vrtovih se zlasti pri fižolu preklarju opaža ta pojav, ki pa je nespameten. Pridelka je pri tem vsako leto manj in v zemljo se naseli vedno več škodljivcev. Sodobno obdelovanje zahteva kolobarjenje, to je menjavanje kultur.

Dognalo se je, da bi šele vsako četrto leto smela priti ista kultura ponovno na isto mesto. Pri tem se lahko lepo zvrstijo vse rastline: prvo leto na sveže, dobro pognojeni zemlji listnate rastline, drugo leto na istem mestu korenstvo, tretje stročnice, četrto pa zopet listnate rastline. Če se upošteva ta vrstni red, bo zelenjava manj podvržena raznim boleznim in pridelek bo trajnejši. Kjer se pri kolobarjenju naleti na prazne prostore, se sadi vmes druga zelenjava. Na primer med karfijole in kapus, ki rabita mnogo gnoja, se posadi s... ta, redkvica, tudi por itd. Za hitro porabo smemo sejati vmes tudi druge rastline.

O vzimljenju zelenjave.

Končno je predavatelj spregovoril še o vzimljenju zelenjave, o čemer smo podrobneje že pisali. Iz njegovih ugotovitev naj povemo le najbistvenejše.

Današnje vreme zelenjavi, ki jo nameravamo shraniti za zimsko porabo, ne škodi. Mraz ji celo koristi, ker ji ustavi uspešno njihovo rast. Če bi jo spravili prej, bi ne trajala dolgo. Če smo prisiljeni zelenjavo spravljati ob mokrem vremenu, jo najprej na zavarovanem, suhem prostoru obrnemo narobe, da se posuši, celo lahko uvene.

Glede vzimljenja solate je važen nasvet, da med dvema vrstama solate, širokolistnato in ozkolistnato, uporabljamo za vzimljenje samo ozkolistnato, ki še ne sme biti dorasla. Pri spravljanju zelenjave in kasneje je najbolj škodljivo menjavanje toplote. Ena zmrzal ne škoduje, škoduje pa menjava toplote in mraza.

Ljubljanska tehnika zaprta

Ljubljana, 20. novembra

V ponedeljek zjutraj je tukajšnja Kvestura izvršila nenapovedan obisk na tehniški fakulteti ljubljanske univerze ter je pri tem zaplenila mnogo propagandnega subverzivnega gradiva in aretirala 29 dijakov.

Visoki Komisar je z ukazom današnjega dne odredil za nedoločen čas ukinitev vseh predavanj in vaj na fakulteti, obenem pa ukazal zapreti prostore.

♣

Tehniška fakulteta ljubljanske univerze je zaprta. Prvič smo prav pri našem najvišjem znanstvenem zavodu morali občutiti posledice nepremišljenih dejanj posameznikov, ki s celoto in z življenjem Ljubljanske pokrajine nimajo sicer nič skupnega, pa smo vendar vsi kot Slovenci vsaj posredno soodgovorni.

Ponovni pozivi oblastev, namenjeni vsem, ki se niso mogli sprijazniti z dejstvom in postopati v svojem delu in življenju tako, kakor zahtevajo nove razmere, so sicer pri marsikom zalegli, da je spoznal nesmiselnost svojega početja. Kljub temu pa so med nami še taki, ki jim ni do mirnega sožitja z večino prebivalstva in ki nikakor nočejo upoštevati velike naklonjenosti Fašistične Italije do Ljubljanske pokrajine in zlasti Fašistične vlade do našega najvišjega znanstvenega zavoda. Za naše slovensko vseučilišče smo se borili desetletja, dokler smo ga dosegli in dobili kot narod z njim najvišje priznanje. Ko so naši kraji pripadli Italiji, so nekateri pričakovali, da bo naše vseučilišče zaprto, toda zgodilo se je nasprotno. Fašistična vlada je za obnovo in celo za razširitev slovenskega vseučilišča določila kredit 20 milijonov lir. S tem je pokazala, da nam nikakor ne želi vzeti najvišjega znanstvenega zavoda, ampak nam želi nasprotno ta zavod razširiti in mu dati še boljše pogoje za obstoj.

Večini slušateljev našega vseučilišča bi storili hudo krivico, če bi ji očitali, da ni znala vračati lojalnosti z lojalnostjo. Dobro se zavedamo, da je glavni cilj slovenskega dela uk. ne pa prevratno delovanje. Kakor na vseh vseučiliščih po svetu, pa je seveda tudi na našem nekaj prevratnih elementov, ki se nočejo posvetiti študiju, ampak se rajši posvečajo podtalnemu delovanju, ne da bi pri tem trezno pomislili, ali ima to delovanje kakšen res dosegljiv cilj in ali more koristiti slovenskemu narodu kot celoti. Večini dijakov delovanje teh prevratnih elementov niti ni znano in zaradi tega zanj ne more biti niti neposredno odgovorna. Kljub temu pa — večkrat smo že poudarjali, do opomini, ki so točno določali težke posledice za razna neodgovorna dejanja, ne bodo ostali zmerom opomini, ampak se bodo izpremenili v bridko resnico in dejanja — je še zmerom med nami peščica ljudi, ki nam m znana, ki pa smo zanjo vendarle vsaj posredno soodgovorni. To svojo težko posredno soodgovornost zlasti čutimo zdaj, ko je zaprta tehniška fakulteta naše univerze.

Dogodek na tehniški fakulteti nam je najresnejši opomin, da se spametujemo in varujemo vsakega nepremišljenega dejanja. Zlasti naj bo opomin našemu dijaštvu, ki se mora dobro zavedati, da je usoda najvišjega slovenskega znanstvenega zavoda odvisna prav od njega in da bo predvsem ono trpelo, če se bodo ponavljali dogodki, kakršnega smo v ponedeljek doživeli na naši tehniški fakulteti.

10 let naše lahkoatletike

Odlični uspehi v drugi polovici preteklega desetletja, ko smo dosegli že pomembne uspehe

Leto 1936

je prineslo slovenski atletiki nove uspehe. Na 400 m je Gaberšek izboljšal prejšnji rekord za desetinko sekunde. Na 800 m je Goršek dosegel viden napredek, obenem pa izboljšal tudi rekord na 1500 m. Krevs je dvignil svoj rekord na 5000 m, ki je še danes v veljavi.

Lestvica najboljših atletov se kljub temu ni dosti spremenila:

100 m: **Sodnik** (Pr) 11.1; 200 m: **Pleteršek** (Pr) 22.7; 400 m: **Gaberšek** (Pr.) 51.5; 800 m: **Goršek** (Pr) 1:57.5; 1500 m: **Goršek** (Pr) 4:07.9; 5000 m: **Krevs** (Pr) 15.31.4; 10.000 m: **Bručan** (Il) 34:02.6; 110 m zapreke: **Pleteršek** (Pr) 16.9; 400 m zapreke: **Pleteršek** (Pr) 57.0; 4×100 m: **Primorje** 46.0; skok v višino: **Martini** (Pr) 180; skok v daljino: **Putinja** (Pr) 6.43; troskok: **Svetek** (Pr) 12.9; skok ob palici: **Zupančič** (Il) 350, kar je bil nov slovenski rekord; met krogle: inž. **Stepišnik** (Il) 12.82; disk: **inž. Stepišnik** 42.74; met kopja: **Slapar** (Pr) 51.51; met kladiva: inž. **Stepišnik** 49.17.

Leto 1937

je bilo že prehodno leto, to je dotlej vodilna generacija zapuščala borbene vrste in so se uveljavljale nove, mlajše moči. Rezultati, ki jih je dosegla mlajša generacija v prvih letih svojega delovanja, so še zelo ponižni. Ob koncu leta smo izkazali naslednjo bilanco:

100 m: **Skušek** (Pr) 11.3; 200 m: **Skušek** (Pr) 23.2; 400 m: **Pleteršek** (Pr) 51.6; 800 m: **Goršek** (Pr) 1:57.4; 1500 m: **Goršek** (Pr) 4:02.2; 5000 m: **Bručan** (Il) 32:28.4; **Bručanov novi rekord pa je bil kasneje razveljavljen, ker je sodniški zbor naknadno ugotovil, da je tekel en krog premalo.** 110 m zapreke: **Pleteršek** (Pr) 16.4; 400 m zapreke: **Pleteršek** (Pr) 57.1; skok v daljino: **Požar** (Pr) 6.58; skok v višino: **Žgur** (Pr) 181; troskok: **Perper** (Pr) 13.13; skok ob palici: **Orosy** (Il) 3.30; met diska: **inž. Stepišnik** (Il) 40.19; met krogle: inž. **Marek** (Pr) 12.46; met kopja: **Brünett** (Il) 48.35, met kladiva: **inž. Stepišnik** (Il) 46.34.

Leto 1938

V teku na 100 m se je postavil na vrh tabele Ilirijan Račič. Na 10.000 m se je zelo popravil Krevs, z njim pa tudi Goršek na 800 m. Velika je bila konkurenca v skoku v višino, kjer smo zabeležili celo vrsto odličnih rezultatov. Leto je minilo v vztrajnem delu, ki je prineslo kasneje naši atletiki lepe sadove. Končalo se je z naslednjim uspehom:

100 m: **Račič** (Il) 11.3; 200 m: **Pleteršek** (Pr) 23.3; 400 m: **Pleteršek** (Pr) 49.9. Slovenski rekord, ki je odličen uspeh. 800 m: **Goršek** (Pr) 1:56.3; 1500 m: **Goršek** (Pr) 4:05.4; 5000 m: **Krevs** (Pr) 15:39.4; 10.000 m: **Krevs** (Pr) 33:06.4; 4×100 m: **Ilirija** 45.8; 110 m zapreke: **Pleteršek** (Pr) 16.8; 400 m zapreke: **Pleteršek** (Pr) 57.3; skok v višino: **Martini** (Pr) 187; skok v daljino: **Lončarič** (Železničar, Maribor) 6.51; troskok: **Smolej** (Planina) 13.15; skok ob palici: **Smerdu** (Il) 3.45; met krogle: **Zupančič** (Il) 12.59; met diska: **Kajfež** (Pr) 40.19; met kopja: **Gregorovič** (Železničar) 45.36; met kladiva: inž. Stepišnik (Il) 50.24, kar je bil nov slovenski rekord.

Leto 1939

je prineslo v lestvici znatno spremembo. Ive Krevs se je umaknil in nadomestil ga je mladi Košir na 5000 m. Najpomembnejši dogodek sezone je bil Goršekov rekord na 800 m 1:55.0, ki ga ni doslej zmogel niti Košir. Pleteršek je postavil nov rekord v teku na 110 m čez zapreke, v metu kopja pa je stopil v ospredje mladi Mausar, ki je vrgel kopje kar 55.78 m daleč. Ob koncu sezone je bila lestvica naslednja:

100 m: **Račič** (Ilirija) 10.9, 200 m: **Klinar** (Pl.) 23.5, 400 m: **Skušek** (Pr.) 51.5. Izenačil je veljavni Gaberškov rekord. 800 m: **Goršek** (Pr.) 1:55.0, 1500 m: **Goršek** (Pr.) 4:01,1, 5000 m: **Košir** (Pl.) 15:50.0, 10.000 m: **Bručan** (Il.) 34:43.4, 110 m zapreke: **Pleteršek** (Pr.) 16.1, 400 m zapreke: **Skušek** (Pr.) 57.5, 4x100: **Primorje** 46.4, skok v višino: **Martini** (Pr.) 183, skok v daljino: **Klinar** (Pl.) 668, troskok: **Smolej** (Pl.) 13.46, met kopja: **Mausar** (Pl.) 55.78, met diska: **inž. Stepišnik** (Il.) 41.33 metra, met kladiva: **inž. Stepišnik** (Il.) 49.38.

Leto 1940

Račič se je uveljavil tudi v teku na 200 m, kjer je dosegel viden napredek. Na 400 m je Klinar izpodrinil Pleterška. Na 1500 m je prevzel vodstvo Košir, dočim si je na 5 in 10 tisoč metrov priboril prvenstvo Klen. Zorko je v skoku v daljino postavil nov rekord kakor tudi Orosy v skoku ob palici, v troskoku pa je ostal favorit Smolej. Največji triumf pa je požel inž. Stepišnik z znanim rezultatom, ki je odmeval po vsej Evropi. Tudi Mavsarjev napredek je bil ogromen in pomemben. Lestvica je bila ob koncu:

100 m: **Račič** (Il.) 10.8, 200 m: **Račič** (Il.) 22.2, 400 m **Klinar** (Pl.) 50.9, 800 m. **Goršek** (Pr.) 1:59.2, 1500 m: **Košir** (Pl.) 4:03.4, 5000 m: **Klen** (Pr.) 16:10.8, 10.000 m: **Klen** (Pr.) 34:33.2. 110 m čez zapreke: **Pleteršek** (Pr.) 16.2. 400 m zapreke: **Klinar** (Pl.) 58.9, 4x100: **Ilirija** 45.3, met diska: **inž. Stepišnik** (Il.) 38.45, met krogle: **Zorko** (Zel.) 12.85, met kopja: **Mausar** (Pl.) 64.30, met kladiva **inž. Stepišnik** (Il.) 54.64, skok v daljino: **Zorko** (Zel.) 6.86, skok v višino: **Slanina** (Pr.) 180, skok ob palici: **Orosy** (Rapid) 360, troskok **Smolej** (Pl.) 13.56.

Letošnji rezultati so še v živem spominu in jih ne bomo navajali. Rahlo nazadovanje, ki smo ga letos občutili, ni znak nevarne krize, pač pa le posledica nepremagljivih okolnosti. Ko bodo razmere zopet dovolile, bo slovenska lahkoatletika nedvomno gradila uspešno naprej in vredno nadaljevala izvrstno žetev preteklega desetletja.

Zborovanje Zveze industrijcev pod predsedstvom Visokega Komisarja

Ljubljana, 21. novembra.

V ponedeljek popoldne je pod predsedstvom Visokega Komisarja v vladni palači bil sestanek vodilnih osebnosti tukajšnje Zveze industrijcev. Sestanku so prosostvovali Zvezni Podtajnik ter nekaj funkcionarjev Visokega komisariata. Poleg teh sta bila navzoča generalna tajnika zbornice za TI gg. I. Mohorič in dr. Pless. Predsednik Zveze industrijcev g. Avgust Praprotnik je v toplih besedah pozdravil Visokega Komisarja v imenu industrijcev ter se mu zahvalil, da je blagovolil prevzeti predsedstvo sestanka. Tajnik Zveze industrijcev dr. Golia je nato prebral podrobno poročilo o položaju v raznih industrijskih panogah.

Visoki Komisar je proučil splošni položaj industrije v zvezi z dogodki v zadnjih mesecih ter se je dotaknil raznih vprašanj, ki so na dnevnem redu. Poudaril je veliko zanimanje Fašistovske Vlade za razvoj industrije ter zagotovil navzočnim, da bo to zanimanje ostalo tudi v bodoče ter pomagalo reševati razna vprašanja, ki se ne tičejo samo naše pokrajine, marveč imajo vsedržavni in celo mednarodni značaj.

Naglašajoč, da je delavnost industrije važna ne samo s splošnega in gospodarskega vidika, marveč tudi z vidika dela, je Visoki Komisar izjavil ponovno, da bodo upoštevane v problemu surovin krajevne industrije v isti meri kakor industrije ostale države. Glede važnega vprašanja prometa z lesom, izvoza in delovne sile, si je Visoki Komisar pridržal možnost, da skliče poseben sestanek. Razen tega je Eksc. Grazioli odredil, naj vsa druga vprašanja takoj prouče praktično pristojni organi, da se tako pride do najboljšega načina njihove rešitve.

K stvari so se oglasili tudi mnogoštevilni zastopniki industrije.

Predsednik mednarodne obrtniške organizacije na obisku v Ljubljani

Ljubljana, 21. novembra.

Na svojem povratku iz Hrvatske je včeraj prispel v Ljubljano narodni svetnik Gazzotti, predsednik mednarodne organizacije obrtništva in Zveze Obrtnikov. V njegovem spremstvu je bilo nekoliko njegovih sodelavcev. Bil je sprejet v vladni palači pri Visokem komisarju, s katerim se je dalje časa razgovarjal o vprašanjih, tičočih se organizacije obrtništva naše pokrajine. Zvečer je g. Gazzotti odpotoval v Rim.

„Junaštvo" partizanov!

Ljubljana, 20. novembra

Včeraj zjutraj je bil pred svojim stanovanjem zavratno ubit Slovenec, policijski stražnik Josip Koželj. Imel je že nad 11 let službe ter se je vedno vzorno vedel: znan je bil kot vesten vršilec dolžnosti ter dober družinski oče.

Babje leto?

Ljubljana, 21. novembra.

Babje leto ali novi sneg? Dvakrat je že nastopila zima, kar se nam ni le zdelo, saj smo jo občutili do kosti. Ko je zapadel zadnji sneg in je prava zimska burja shladila ozračje, smo se odpovedali zadnjemu upanju, da bi bilo letos še kaj toplih dni. Včeraj se nam je pa celo zazdelo, da je zadišalo po pomladi. Ali se začenja babje leto, ki ga doslej še ni bilo in ki nastopi skoraj vselej med zimo ali v pozni jeseni?

Včeraj je pihal precej močen jug. Pobralo je zadnji sneg v nižjih legah. Ko so se pa popoldne dvignili malo oblaki, smo videli, da so hribi zasneženi še globoko v doline. Posebno mnogo snega je na krimskem pogorju, na Mokrecu in Ahacu. V dolinah so kmetje, ki jih je že tretjič presenetil sneg, zadnje dni še pospravljali repo. Vendar ni ostalo mnogo pridelkov nepospravljenih. Kmetje pravijo: Kdor letos ni utegnil pospraviti jesenskih pridelkov in se založiti s steljo, je kriv sam, češ le zelo redko je tako lepa jesen, kakršna je bila letos. Na prostem je pa ostalo tudi še precej povrtnine v mestu in meščani so jo hiteli pospravljati zlasti včeraj, ko se je zemlja že malo osušila.

Davi je bilo še vedno toplo, vendar je pa začela zopet vleči burja. Zato smo se začeli upravičeno bati, da se bo zopet »skuhal« sneg. Lepega vremena nam burja ne prinese. Zadnjič smo pričakovali, da se bo zjasnilo po burji in snegu, a smo se zmotili. V Ljubljani nismo videli sonca že nad tri tedne. Včeraj se je pokazalo samo za nekaj minut, ko so se oblaki proti večeru začeli redčiti. Medtem ko je bila Ljubljana v gosti megli in v mraku pod črnimi jesenskimi oblaki, je bilo zadnje dni komaj 80 km na jugu krasno sončno vreme. Tolažba, da bo nastopilo »babje leto«, nam še vedno ostane. Toda babje leto navadno ne traja več ko teden dni.

Naše gledališče

DRAMA

Petek, 21. novembra: zaprto.

Sobota, 22. nov.: Predstava za Dopolavoro. Začetek ob 14.30.

Sobota, 22. nov.: Dom. Red B. Začetek ob 17.30.

Nedelja, 23 nov.: Mali lord. Mladinska predstava. Izven. Globoko znižane cene. Začetek ob 14.30. Nocoj bomo improvizirali. Izven. Znižane cene. Začetek ob 17.30.

Ponedeljek, 24. novembra zaprto.

♣

Ker je ga. Ančka Levarjeva obolela, je za nocoj napovedana premiera »Bog z Vami, mlada leta« odpovedana.

♣

Abonenti reda B bodo imeli v soboto dne 22. t. m. ob 17.30 predstavo štiridejanske drame »Dom«. Igro je napisal Janez Jalen ter predočil z njo sliko propadajočega kmečkega doma in njegove rešitve. Značaj oseb in potek dogodkov so verna slika kmečkih ljudi, ki ljubijo svoj dom. Delo je zrežiral Milan Skrbinšek.

OPERA

Petek 21. nov.: Netopir. Dijaška predstava. Globoko znižane cene. Začetek ob 16.

Sobota, 22. nov.: Madame Butterfly. Premiera. Red Premierski. Začetek ob 17.30.

Nedelja, 23. nov.: Princeska in zmaj. Mladinska predstava. Globoko znižane cene. Začetek ob 10.30. Grof Luksemburški. Opereta. Izven. Znižane cene. Začetek ob 16.

Ponedeljek, 24. novembra zaprto.

Ena izmed Puccinijevih najbolj čustvenih oper je »Madame Butterfly«. To delo, čigar dejanje se odigrava v eksotičnem japonskem svetu, nosi žena, a mestoma močna dramatična glasba. Usoda nesrečne in zapuščene japonske žene predstavlja opatni libreto velike izrazne moči. Na tej osnovi komponirana opera zajame poslušalca z intenziteto njenih čustvenih pretresov. Naslovno partijo bo pela letos prvič Heybalova, Franci Pinkertona, Janko Charplessa, Kogejeva Suzuki, Španova Kate, Sladoljev Goro Dominčar Yamadorja, Lupša Bonca, M. Gregorin komisarja, Škabar uradnika; dirigent N. Štritof, režiser C. Debevec, inscenator Alfredo Furiga

Beležnica

KOLEDAR

Danes, petek, 21. novembra: Darovanje Device Marije

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Dekle z jastrebom
Kino Union: Slabo v vedenju
Kino Sloga: Mister Flow

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta 43, mr. Hočevar, Celovška cesta 62, mr. Gartus, Moste-Zaloška cesta 47

✻

SPREMEMBA RADIJSKEGA PROGRAMA

22. novembra ob 13.17 koncert sopranistke Elvire Balberi. Pri klavirju Salermo. I. del. 13.30: Pisana glasba, plošče. 13.45: Koncert sopranistke Elvire Balberi. Pri klavirju Salermo. II. del.

Razstava treh

V nedeljo 23. nov. ob 11. bo v Jakopičevem paviljonu odprta umetniška razstava samo najnovejših del treh članov DSLU: Staneta Kregarja, Nikolaja Omerse in Karla Putricha. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala. Vsi, ki se zanimate za slovensko moderno likovno umetnost, ste vabljeni. Na razstavo opozarjajo lepe fotografije del po ljubljanskih izložbah. — Slika je posnetek Putrichove »Glave deklice«.

Iz Spodnje Štajerske

— **Nad 400 javnih zborovanj.** Štajerski Heimatbund je prirejal zadnje dni po vseh večjih krajih Spodnje Štajerske javna zborovanja, na katerih so govorniki seznanili prebivalstvo z novim položajem in ga pozivali, naj se pridruži nemštvu. Prirejenih je bilo nad 4000 zborovanj, ki se jih je udeležilo nad 100.000 prebivalcev Spodnje Štajerske.

— **Otvoritev mariborske gimnazije.** V ponedeljek je bila kot druga srednja šola svečano otvorjena tudi gimnazija v Mariboru. Svečanost je bila združena z obešanjem nemške zastave. Vodja gimnazije dr. Manfred Straka je pozval dijake k izpolnjevanju dolžnosti.

— **Vlak ga je povozil.** V torek zvečer se je pripetila v Poljčanah težka nesreča. V Slovenski Bistrici zaposleni 63letni delavec Ivan Brumec se je peljal z večernim vlakom v Poljčane. Ker se mu je pa mudilo, je skočil z vlaka preden se je na postaji ustavil. Nesreča je hotela, da je privozil po sosednem tiru tovorni vlak in njegova lokomotiva je treščila Brumeca vstran. Nesrečnež je zadobil tako težke poškodbe, da je že med prevozom v mariborsko bolnico umrl.

— **Nov grob.** V Marenbergu je umrla trgovčeva žena Katarina Giegrl, stara 67 let.

Drobiž od vseh strani

— **24 angleških trgovskih družb** v Tiencinu se je združilo v Trgovinsko zbornico, da bi ta uredila pogoje njihove evakuacije in prenos njihovega premoženja.

— **Angleškoameriške naložbe v Tiencinu** so delno zamrznjene. Višina teh zamrznjenih naložb znaša 6,850.000 jenov (jen velja 3.47 lire).

— **Turški listi poročajo,** da sta Italija in Nemčija objavili svoj sklep, da bosta sodelovali na prihodnjem velesejmu v Smirni leta 1942.

— **V Švici** se je indeks cen na debelo, ki obsega najvažnejša živila in surovine, konec meseca oktobra povzpel na 192.8 (julij 1914 = 100).

— **Na Portugalskem** je bilo uvedeno prvo racioniranje kmečkih živilskih pridelkov. Prva portugalska občina, ki je ukrenila racioniranje je mestece Selvas na španskoportugalski meji.

— **Globo trideset tisoč švicarskih frankov** je moral plačati Sirijec, ki biva v Sankt Gallenu v Švici. Občutna kazen ga je doletela, ker se je pregrešil proti zveznim ukrepom tržne aprovizacije.

— **Za generalnega ravnatelja** uradne ruske obveščevalne agencije Tass je bil imenovan Oumansky, poslanik sovjetske vlade v Washingtonu.

— **V gorati pokrajini Hamilton** se je zrušilo kanadsko lovsko letalo. Trije člani posadke so se ubili, druga dva sta močno ranjena.

— **Na Madžarskem** so začeli proizvajati mast iz kosti. Stot kosti da 10 kg masti. V zadnjih treh mesecih so pridobili 700.000 kg masti.

Živilske nakaznice za december

Važno pojasnilo o ureditvi in izdajanju živilskih nakaznic

Ljubljana, 24. oktobra.

Informirali smo se na pristojnem mestu glede živilskih nakaznic za december in smo dobili sledeča pojasnila:

Živilske nakaznice za december so po količini racioniranih živil enake onim za november; razlikujejo se od njih samo v barvi in sicer so tiskane navadne nakaznice na sivkastem podtonu, nakaznice za ročne delavce na rjavkastem in nakaznice za težke delavce na modrikastem podtonu. Razen tega se razlikujejo nakaznice za ljubljansko občino od nakaznic za ostale občine v tem, da so ljubljanske tiskane z zelenimi črkami, a okoliške s črnimi. Te razlike v barvah so potrebne zato, da se ne mešajo odrezki prejšnjih mesecev — ki so v decembru neveljavni — z odrezki tekočega meseca, kakor tudi, da se regulira nakupovanje na podeželske nakaznice pri trgovcih v njihovih občinah, ne pa pri ljubljanskih trgovcih. Končno je novo tudi to, da je dnevna količina kruha na decembrskih nakaznicah razdeljena na dva enaka dela (radi gostinskih obratov).

Posamezne vrste nakaznic pripadajo naslednjim vrstam oziroma slojem prebivalstva:

Posamezne vrste nakaznic pripadajo naslednjim vrstam oziroma slojem prebivalstva:

1. Navadno živilska nakaznica — na sivkastem podtonu — pripada vsem osebam obojega spola, ki ne opravljajo nobenih fizično težjih in napornejših del, kakor tudi vsem onim ročnim in težkim delavcem, ki so prejšnje mesece sicer prejemali nakaznice na dodatne količine živil, so pa sedaj sezonsko nezaposleni ali ne opravljajo več onih del, radi katerih so bili upravičeni na večjo količino hrane, četudi traja prekinitev dela samo en mesec.

Navadno nakaznico morajo prejemati torej vse osebe, ki so zaposlene po uradih, pisarnah, šolah in podobno (uradništvo in učiteljstvo, razen slug), vodilno osebje v raznih podjetjih: šefi (predstojniki) uradov ali podjetij, postajenačelniki, razna višja zvanja v tehnični stroki, inženerji, višji prometniki, tehniki, poslovodje, delovodje; mojstri in obrtniki, ki osebno ne opravljajo svoje obrti, temveč imajo samo »naziv«; umski delavci in umetniško osebje najrazličnejših kulturnih ustanov, zasebniki, trgovci, gospodinje v družinah z 2 ali manj družinskih članov ali podnajemnikov, gospodinje v družinah s služkinjo; razni potniki, akviziterji, zastopniki, inkasanti, eksekutorji; grafičarji, ki niso v dotičnem mesecu zaposleni; vsi otroci, šolarji, dijaki itd.

Za prejem nakaznic za ročne in za težke delavce je prvi pogoj, da dotični, ki reflektira na tako nakaznico, resnično **v dotičnem mesecu tudi osebno opravlja** ona težja dela, katera mu dajejo pravico na večji obrok hrane. **Do teh nakaznic nimajo pravice brezposelni in oni,** ki so po poklicu sicer obrtniki ali delavci, pa se **osebno redno s tem poslom ne bavijo.** Posebej pa veljajo še sledeča določila:

2. Posebna živilska nakaznica za ročne delavce — na rjavkastem podtonu — pripada vsem osebam obojega spola, ki se preživljajo od svojega ročnega dela, najetim delavcem obeh spolov, ki opravljajo ročna dela fizičnega značaja ali težaška dela v domačih gospodarstvih: stražniki, sluge, služinčad, vratarji, čuvaji, gospodinje v samostojnih gospodinjstvih z več kot dvema družinskima članoma brez služkinje, obrtniki obeh spolov, mojstri in osebje zaposleno v delavnicah; poljski delavci za časa trajanja poljskih del, dninarji itd.; zaposleni grafičarji razen črkostavcev in linotipistov, šoferji osebnih avtomobilov, trgovsko pomožno osebje, stalni gozdni, lovski in nočni čuvaji; osebe, ki stalno vršijo nočno službo v turnusih **vsaj osemkrat mesečno** (policija, železnica, pošta), pri čemer je mišljena pod izrazom **»nočna služba« služba po polnoči** ne pa »večerna služba« pred polnočjo.

3. Posebna živilska nakaznica za težke delavce — na modrikastem podtonu — pripada samo onim osebam **moškega spola,** ki **redno osebno** opravljajo tako fizično delo, ki zahteva znatno več porabe telesne moči kot navadno delo. **Težki delavec pa ni oni, ki opravlja težko delo samo začasno ali le par ur dnevno ali samo nekaj dni v mesecu.**

Na splošno se smatrajo za težke delavce vsi oni moški, ki se redno osebno bavijo s prevozništvom ali raznašanjem, nakladanjem ali skladanjem težkega materijala ali predmetov ter napornimi očiščevalnimi deli. Sem spadajo tudi poklicni postrešči in poklicni pismonoše (za pisma, pakete in brzojavke).

Posebej pa se smatrajo za težke delavce v raznih panogah industrije: drvarji in ročni žagarji, delavstvo, zaposleno v lesni industriji, gradbeni industriji (zidarji, tesarji, krovci, kopači, tlačilci terena, podajači, minerji, železarji itd.), rudarji in delavstvo, zaposleno v rudarski industriji v rovih in na prostem; delavstvo, zaposleno pri pečeh in obdelavah s trajnim ognjem v kovinarski industriji in mehaniki (kovači, kurjači in strojniki pri parnih strojih; premogarji; delavstvo, zaposleno v železniških, tramvajskih in avtomobilskih delavnicah in na progah; vlakovodje in strojevodje pri železnici, tramvajski vozniki, šoferji tovornih avtomobilov in avtobusov; železniški tramvajski in avtobusni sprevodniki; delavstvo v elektrarnah; plinarnah in vodovodih ter pri edinicah za vzdrževanje in napeljavo zunanjega omrežja elektrike, telefona, plina in vode; delavstvo, zaposleno v papirni, kemični, cementni, opekarski, keramični, steklarski, cementni in emajlni industriji; delavstvo zaposleno v strojarnah in tovarnah raznih industrijskih izdelkov, pri kamnosekih, v kamnolomih in gramoznih jamah, v hladilnicah (pri klavnicah in pivovarnah), v mlinih, v luščilnici riža, klavci, gnetilci testa (delavci, ne obrtniki), zaposleni črkostavci in linotipisti, delavstvo v stalni službi pri industrijskih strojih in napravah, njihovem vzdrževanju v obratu in čiščenju; desinfektorji; organi finančne kontrole (ne uradništvo), ki redno osebno vršijo vsakodnevno teresko službo ter poklicni gasilci.

Kdo dobi navadno in kdo posebno živilsko nakaznico za ročne delavce, bodo odločali merodajni preskrbovalni uradi po svojih podatkih, za kar so odgovorni Prevodu.

Še posebno je poudarjeno, da se eno ali drugo vrsto nakaznice ne more in ne sme zahtevati na podlagi nakaznice prejšnjega meseca (n. pr. če je imel nekdo prejšnji mesec nakaznico za težkega delavca, pa zahteva, da se mu zaradi tega prizna težaška nakaznica tudi za december) **temveč je za prejem nakaznice v decembru veljavna poleg izdanih predpisov samo vrsta dela ali zaposlenosti dotičnega upravičenca, brez vsakega ozira na to, kakšno nakaznico je imel v novembru.**

Da dobi kdo posebno nakaznico za težkega delavca, je potrebna **prijava** dotičnega podjetja ali tvrdke, ki zaposluje delavstvo, našteto v točki 3. Za to prijavo ne obstoji poseben obrazec, temveč napravi **vsako podjetje za vsak mesec poseben seznam v dotičnem mesecu zaposlenih delavcev** in sicer ločeno za vsako občino, iz katere so delavci. Te sezname morajo podjetja odposlati **takoj, najpozneje pa do 23. novembra,** pristojnim občinam. Seznami morajo vsebovati naslednje podatke:

1. priimek, ime in očetovo ime delavca;
2. rojstni datum in rojstni kraj;
3. sedanje bivališče (točen naslov);
4. natančen opis dela, ki ga opravlja in koliko ur dnevno;
5. trgovec, pri katerem je dosedaj prejemal živilske nakaznice.

Vsi podatki v seznamu morajo biti absolutno točni in resnični ter za iste osebno odgovarjajo šefi (predstojniki) uradov, lastniki ali predstavniki podjetij ali zavodov itd. Pomanjkljivo izpolnjeni seznami pa sploh ne bodo vpoštevani. Razen tega morajo biti na enem seznamu vsi delavci enega podjetja, stanujoči v **isti občini.**

Potrdila, ki jih nekateri delodajalci izročajo svojim delavcem, so neveljavna in jih preskrbovalni uradi ne bodo vpoštevali, zatorej opozarjamo vse prizadete, da se ravnajo točno po danih navodilih, kakor tudi, **da sezname odpošljejo v določenem roku,** ker pada odgovornost za prepozno poslane ali nepravilno izpolnjene sezname samo na dotično podjetje, kajti **živilsko nakaznico za težkega delavca bodo prejeli samo oni težki delavci, ki bodo pravilno in pravočasno prijavljeni pristojnim občinam.**

Živilske nakaznice za december morajo preskrbovalni uradi **izpolniti** sami in **jih izpolnjene dostaviti vsakemu upravičencu osebno na dom,** o čemer pa bodo pravočasno objavljena navodila posameznih preskrbovalnih uradov. Za Ljubljano je to novost, ki se pa v drugih velemestih v Kraljevini že dolgo prakticira in je pokazala dobre rezultate.

Delitev živilskih nakaznic mora biti vsak mesec izvršena najpozneje do 10. v mesecu za tekoči mesec; kdor do tega dne ni prejel pripadajoče nakaznice, niti jo je do tega dne reklamiral, izgubi pravico do živilske nakaznice za dotični mesec, na kar prebivalstvo še posebej opozarjamo! Po tem roku se vpoštevajo prijave samo za priseljence iz drugih pokrajin kraljevine ali iz inozemstva. Za priseljence iz ene občine v drugo pa so bila že svoječasno objavljena zadevna določila, ki določajo da mora potrošnik pri odhodu iz dotedanje občine zahtevati od preskrbovalnega urada **potrdilo,** da je brisan iz seznama upravičencev do živilske nakaznice za prihodnji mesec, ker sicer v novi občini, kjer mora poleg svoje osebne legitimacije predložiti to potrdilo in živilsko nakaznico za tekoči mesec, ne bo vpisan v seznam upravičencev do živilskih nakaznic niti ne bo prejel živilsko nakaznico za naslednji mesec.

Končno moramo omeniti še to, da bodo pridelovalci žita, ki niso doslej prejemali odrezkov za moko in testenine, prejemali od 1. decembra dalje nakaznice **brez odrezkov za riž, moko in testenine.**

DNEVNE VESTI

— **Ženska ustaška organizacija.** Ustaški pokret na Hrvatskem dobi zdaj tudi še ženski oddelek. Po zgledu drugih ustaških formacij, bodo organizirane po vsej državi tudi ženske. Organizacija žensk v ustaškem pokretu je bila poverjena profesorici Jeleni Javor, ki jo je imenoval poglavnik za voditeljico ženstva.

— **Davek na električni tok in plin v Zagrebu.** Zagrebška mestna občina je uvedla davek na porabo električnega toka in plina za razsvetljevanje. Električni tok za razsvetljavo se obdavči s 75, za pogon motorjev za 10 do 20 banic KW ura, plin za razsvetljavo pa 75 banic kubični meter.

— **Minister Ačimović okreval.** Srbski notranji minister Milan Ačimović se je vrnil z bolezenskega dopusta in je v torek v kabinetu ministrskega predsednika zopet prevzel svoje posle.

— **Podaljšanje roka za zamenjavo dinarskih bankovcev.** Srbska narodna banka objavlja: Rok za zamenjavo 20 in 10 dinarskih starih bankovcev za nove srbske, se podaljša v Beogradu in Banatu do 21. novembra. Do tega dne zamenjavajo bankovce Centrala srbske narodne banke in njene podružnice ter vsi denarni zavodi, ki so se doslej udeleževali zamenjave.

— **Zamenjava kovancev po 5 lir.** Kakor je bilo objavljeno, so prenehali veljati 31. oktobra za zakonito plačilno sredstvo kovanci po 5 lir. Zamenjava teh kovancev pa je dovoljena do 30. novembra pri vseh denarnih zavodih in javnih uradih ter monopolskih prodajalnah.

— **8556 namestitvenih uradov.** Predsednik konfederacije poljedelskih delavcev v Bignardi je na sestanku zveznega sveta za namestitve v Rimu opozoril na važnost dela namestvitvenih uradov v Italiji, ki urejajo pravilno porazdelitev delovne sile v prid poljedelske proizvodnje. Doslej posluje v Italiji že 8556 namestitvenih uradov.

— **Nemška vseučiliška delegacija v Turinu.** Člani vseučiliške delegacije Nemčije so dospeli v Turin, kjer so jih sprejeli najvišji predstavniki oblasti. Na univerzi jim je želel dobrodošlico rektor. Nato so nemški vseučiliščniki obiskali baziliko, kjer so si ogledali grobnico tam pokopanih Savojskih princev.

— **Novoporočenci v avdienci pri papežu.** V sredo je papež sprejel v avdienci okrog 1000 ljudi, med katerimi je bilo 700 novoporočencev ter nekaj sto vojakov s skupino ranjencev. Avdienca, ki se je pričela ob 9. uri, je trajala več ur.

— **Pogod se imenuje zdaj Plodina.** Hrvatsko trgovinsko ministrstvo je odredilo preimenovanje Privilegirane nakupovalne družbe Pogod v Plodina.

— **Za nabiralno akcijo medicinske klinike v Ljubljani so darovali sledeči privatniki:** Gospa Nada Kobi, Podpeč Lir 2000; g. Ivan Gregorc, trgovec, Ljubljana, kot prvi obrok za odkup ene postelje Lir 5000, g. Ivan Petrič, trgovec, Borovnica, za odkup ene otroške postelje Lir 10.000; g. apotekar Guido Bakarčič, Ljubljana, Lir 2000. Vsem tem darovalcem se najprisrčneje zahvaljujemo, saj so s tem dokazali svoje socialno razumevanje in služili drugim za zgled. Predstojništvo medicinske klinike.

— **Hrvatje v Baranji se vračajo v katolicizem.** Iz Zagreba poročajo, da so se začeli Hrvati v Baranji, ki so bili v pravoslavni veri, vračati v katolicizem. Njihovo odposlanstvo se je zglasilo te dni pod vodstvom župana dr. Heferla pri Poglavniku in mu izrazilo lojalnost, češ, da so pravoslavni Hrvati Baranje spoznali, da so jih nasprotniki hrvatskega naroda politično izkoriščali. Dr. Hefer je izrecno naglasil, da se vračajo pravoslavni Hrvati v katolicizem prostovoljno.

— **Velik uspeh Budakovega »Ognjišča«.** Bivši hrvatski prosvetni minister in sedanji hrvatski poslanik pri nemški vladi dr. Mile Budak je nedavno napisal roman pod naslovom »Ognjišče«, ki kaže najprej odlomek iz življenja hrvatskega kmeta v Liki, nato pa podaja čisto hrvatske narodnostne in življenjske probleme. Budakov roman je znani zagrebški umetnik Tito Strozzi takoj dramatiziral in je bila v nedeljo v hrvatskem državnem gledališču v Zagrebu svečana premiera. Premieri dramatiziranega dela svojega ustaškega tovariša so med drugimi odličniki prisostvovali hrvatski ministri dr. Mirko Puk, dr. Milovan Žanić, dr. Lovro Sušić, ing. Ivica Frković, dr. Ivo Petrić in dr. Joso Dumandžić. Po poročilih zagrebških listov je dramatizirano Budakovo »Ognjišče« doživelo prodoren uspeh in je avtor dobil več lovorovih vencev, ki sta bila med njimi najlepša venec prosvetnega ministrstva, ki mu je Budak do nedavnega načeloval, in venec uradništva istega ministrstva. Svečane premiere so se udeležili tudi predstavniki zagrebškega diplomatskega zbora.

— **Uspeh hrvatskega avtorja v Italiji.** Znani Teatro delle Arti pod vodstvom slavnega italijanskega umetnika in režiserja Antona Giulia Bragaglie odhaja te dni na veliko turnejo po Italiji in bo gostoval v Torinu, na Reki, v Livornu, Anconi, Perugii, Splitu, Bologni, Trstu, Brescii, Veroni, Luganu in Milanu. Med drugimi odličnimi deli ki jih bo dajal v gledališčih teh mest, je tudi delo hrvatskega avtorja Milana Begovića »Pustolovec pred vratmi«. Znano je, da je Bragaglia s svojim teatrom dajal to delo že tudi v raznih južnoameriških gledališčih in z njim povsod dosegel najlepše uspehe.

— **Nemška trgovska šola v Zagrebu.** Trgovinsko ministrstvo neodvisne hrvatske države je dovolilo, da se v Zagrebu odpre zasebna nemška dvoletna trgovska šola s pravico javnosti. Šola bo mešana, za učence in učenke, vse predmete razen hrvatskega jezika, hrvatskega trgovskega dopisovanja, hrvatske narodne zgodovine in zemljepisa pa bodo pučevali v nemščini. Nova nemška trgovska šola v Zagrebu bo v Gundulićevi ulici 28.

— **Italijansko-hrvatska gospodarska pogajanja.** 15. in 16. novembra je bil pod predsedstvom grofa Volpija na Reki sestanek stalnega hrvatsko-italijanskega gospodarskega odbora. Obravnavala so se razna gospodarska vprašanja in storjeni so bili sklepi, nanašajoči se na delokrog gospodarske komisije.

— **Počastitev spomina pok. dr. Ante Trumbića.** V torek so minula 3 leta, odkar je umrl znani hrvatski rodoljub dr. Ante Trumbić. Pokojnikovi prijatelji so v počastitev njegovega spomina priredili v torek zvečer v Zagrebu v veliki dvorani Hrvatskega glasbenega zavoda komemoracijo, ki je imel na njej o osebnosti in življanjskem delu velikega hrvatskega političnega borca daljši govor prof. Lukas. Žalno mašo je v zagrebški stolnici ob tej priliki daroval sam nadškof dr. Alojzij Stepinac.

— **Nemški poslanik na potovanju po Hrvatskem.** Nemški poslanik pri hrvatski vladi Siegfried Kasche je te dni odpotoval na daljše potovanje po Hrvatski, ki ima zgolj zaseben značaj. Obiskati hoče vsa večja strnjena nemška naselja v neodvisni hrvatski državi. Na poti ga poleg soproge spremljata še vodja Nemcev na Hrvatskem Branimir Altgayer in nemški izvedenec za hrvatska vprašanja Hruška. Nemški poslanik Siegfried Kasche je na svojem potovanju doslej obiskal že Daruvar, Osijek in Borovo, kratek čas pa se je zadržal tudi v Vukovaru.

— **Napredovanje v hrvatski armadi.** Poglavnik dr. Ante Pavelić je te dni podpisal več odredb, ki določajo napredovanje večjega števila častnikov in podčastnikov hrvatske armade.

— **Vodnikova pratika** za leto 1942., ki izide hkrati z Jarčevo povestjo »Jalov dom«, objavi letos poleg drugega pisanega gradiva tri izredno zanimive in koristne članke iz gospodarskega področja: bogato ilustriran članek nadz. Andreja Skulja **»Več skrbi za naše sadjarstvo!«,** članek strokovnjaka-rejca Podrožniškega **»Gospodarske koristi kuncereje«** in članek nadz. Josipa Štreklja **»Obiski pri kmetijstvu koristnih živali«.** Na te poljudno in sodobno pisane članke opozarjamo številne interesente. Vodnikove knjige izidejo konec meseca, zato je treba kar pohiteti z naročbo! Vsi v letošnji krog Vodnikovcev!

— **Nemški pisatelji in novinarji na obisku v Bolgariji.** Na poziv bolgarske vlade so nemški pisatelji in novinarji nedavno obiskali Bolgarijo in si ogledali skoraj vsa njena važnejša središča. Po poročilih listov jih je bolgarsko prebivalstvo povsod sprejemalo z iskrenimi manifestacijami. Ko so se po popotovanju po državi spet vrnili v Sofijo, jim je društvo sofijskih novinarjev priredilo čajanko, ki so se je med drugimi udeležili tudi bolgarski minister za notranje zadeve Gabrovski, glavni tajnik ministrskega sveta dr. Sarefimov, šef novinarskega oddelka pri ministrstvu za zunanje zadeve dr. Nkolajev in predstavniki novinstva držav trojnega pakta. Nemške pisatelje in novinarje je s svečanim sprejemom počastil tudi nemški poslanik pri bolgarski vladi Beckerle. Svečanega sprejema sta se poleg že omenjenih udeležila še bolgarski ministrski predsednik dr. Filov in bolgarski minister za zunanje zadeve Popov.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16., 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA TELEFON 22-41

Velefilm visokih planin! Mogočna povest o globoki ljubezni drznega dekleta.

Dekle z jastrebom

Heidemarie Hatheier, Sepp Rist.

KINO SLOGA TELEFON 27-30

Danes poslednjič kriminalni film zagonetnih dogodkov

Mister Flow

Fernand Gray, Edvige Feuillere

KINO UNION TELEFON 22-21

Zabaven film iz brezskrbnih dijaških let

Slabo v vedenju

Roberto Villa, Vera Bergman, Vitorio de Sica

— **Nesreče.** V ljubljansko bolnico so pripeljali včeraj naslednje ponesrečence. Anton Kovač, 37-letni delavec pri tvrdki Agnola, je padel v skladišču in si zlomil levo nogo. Marija Lovšin, 30-letna žena delavca iz Ljubljane, se je morala tudi zateči v bolnico, čeprav le zaradi šivanke. Pri šivanju si je zadrla šivanko globoko v prst in jo zlomila, tako da bo potrebna mala operacija. Nenavadna ponesrečenka je tudi dveletna Franja Rozman, hči kolporterja iz Ljubljane: Požrla je dinarski kovanec in zdravniki se bodo morali potruditi, da bo numizmatična znamenitost zopet zagledala beli din. — Janez Jamšek, 16-letni sin sprevodnika državnih železnic iz D. M. v Polju, je padel pri telovadbi in si nalomil levico. — Jože Petrič, 29-letni posestnik iz Velikih Lašč si je porezal prste desnice na krožni žagi.

— **K razglasu o preselitvi Nemcev** z dne 20. oktobra t. l. je Visoki Komisar izdal važen dodatek, da bodo oni Nemci, ki nameravajo ostati v Ljubljanski pokrajini, pridobili italijansko državljanstvo po določbah, ki bodo v ta namen še izdane, če imajo od prej državljanstvo bivše jugoslovanske države. Oni pa, ki so imeli že na dan 6. aprila 1941-XIX. nemško državljanstvo, bodo lahko ostali nemški državljani. Eni in drugi lahko še nadalje prebivajo v Ljubljanski pokrajini in v smislu zakonov svobodno opravljajo svoje delavnosti.

Iz Ljubljane

—lj **Fotografski natečaj mesta Ljubljane,** ki je že lani osorej povabil vse poklicne fotografe in amaterje k tekmi z najboljšimi fotografijami Ljubljane, se bliža svojemu zaključku, saj morajo tekmovalci že do 1. decembra v mestnem gospodarskem uradu v Beethovnovi ul. št. 7 pri turističnem referentu vložiti svoja dela. Sicer smo med letom večkrat opozarjali fotografe, kateri posnetki so najbolj potrebni, enako pa tudi na hvaležne motive sploh, da so imeli dosti široko polje pri iskanju motivov po svojem okusu. Že sam razpis je dal tekmi tako širok okvir, da bi morala biti po številu naših fotografskih umetnikov udeležba pri natečaju ogromna. Toda mnogo jih misli, da ne morejo tekmovati s svetovno priznanimi mojstri, vendar se pa pri tem motijo, saj se tudi začetniku lahko posreči odlična fotografija, ali pa najde tak motiv, ki ga Turistični odbor mesta Ljubljane zelo potrebuje za propagando mestnih lepot in zanimivosti ter privlačnosti. Nikdo naj se torej ne boji, da njegovi posnetki ne bi bili upoštevani, ter naj zato vsi naši fotografi in amaterji pošljejo čim največ raznovrstnega gradiva, da bo uspeh natečaja tem lepši in večji ter spet v čast visoki stopnji naše fotografske umetnosti.

Zatiranje pegastega tifusa

V aprilu 1940 je bil otvorjen v Krakovu zavod za proučevanje pegastega tifusa, osnovan po naročilu vojaške zdravstvene inspekcije v oktobru 1939. Naloga zavoda je bila zagotoviti čimprej kar največ seruma proti pegastemu tifusu, da bi bili vojaki na vzhodnem bojišču obvarovani te nevarne bolezni. Ko je nemška vojska zasedla Lvov, je bil ondotni zavod za zatiranje pegastega tifusa združen s krakovskim. Zdaj dela na pridobivanju seruma okrog 500 zdravnikov in kemikov. Krakovski zavod je najmodernejša naprava te vrste na svetu. V študijske svrhe redi v posebnem oddelku na milijone uši, ki prenašajo prav v teh krajih pegasti tifus.

Na cestnih križiščih ni dopustno obračanje vozil

Zaradi tega je bil obsojen avtomobilist, ki je podrl motociklista in ga težko poškodoval — Smrtna nesreča na lovu

Ljubljana, 21. novembra

V senatni dvorani okrožnega sodišča sta se včeraj pred sodnikom poedincem s. o. s. Josipom Zorkom vršili dve zanimivi razpravi. Predmet prve je bila prometna nesreča, druge pa usmrtitev iz malomarnosti. Obtožnici je v obeh primerih zastopal državni tožilec dr. Hinko Lučovnik.

KARAMBOL NA KRIŽIŠČU GLEDALIŠKE IN ULICE 3. MAJA

Lani 10. junija se je peljal Ivan Dujmović, lastnik menjalnice na Sušaku, s svojim osebnim avtomobilom po Gledališki ulici, v smeri od Puharjeve proti operi. Hotel je zaviti v Ulico 3. maja, toda tam je zagledal prometno znamenje, ki je opozarjalo na prepoved vožnje proti pošti. Dujmović, ki Ljubljane ni dobro poznal, se je zato odločil, da vozilo kar na licu mesta obrne in se vrne po Gledališki ulici. Med obračanjem na križišču se je v smeri od pošte v zmernem tempu pripeljal trgovski pomočnik Heribert Kajser na motornem kolesu. Vozil je pravilno tik desnega pločnika. Ko je videl obračajoči se avtomobil, ki je bil tedaj bliže levi strani, mu je dal znak, da bo vozil naravnost. Ker je vozil po glavni ulici, je imel v smislu prometnih predpisov pravico prednosti. Toda nesreča je hotela, da je Dujmović prav tedaj pognal svoj avtomobil in pred trgovino »Elegance« sta vozili trčili. Avtomobil je zagrabil z levim odbijačem in svetilko motocikel in vozačevo levo nogo tako nesrečno, da mu jo je prelomil in jo hudo poškodoval. Kajserja so odpeljali v sanatorij, kjer je zdravniška preiskava ugotovila, da ima odprt levi kolenski sklep in udarnine levega skočnega sklepa. Policija je takoj zaslišala Dujmovića, nato je sodišče uvedlo preiskavo, zaslišalo priče in izvedence, medtem ko je mogla biti ustna razprava po večkratnih preložitvah zaključena šele včeraj. Obtoženca je branil odvetnik dr. Urbanc, ponesrečenec se je pa pridružil obtožbi kot zasebni udeleženec in ga je zastopal dr. Druškovič.

Državni tožilec je obtožil Dujmovića prestopka po § 205, drugi odstavek kaz. zakona, da je torej iz malomarnosti spravil v nevarnost življenje ali zdravje več oseb na ulici in je bil zaradi tega ponesrečeni Kajser težko poškodovan v smislu § 178, toč. 4.

Vsi očividci, ki so bili zaslišani kot priče, so izpovedali skladno, da je nesrečo zakrivil Dujmović. Obračal je proti predpisom na križišču in ko mu je motociklist dal znamenje, da bo vozil naravnost, bi moral obstati na mestu, ne pa pognati vozilo naprej. Priča Franc Ciuha, pismonoša, je tudi izpovedal, da se je v tistem trenutku peljal s kolesom po Ulici 3. maja proti pošti. Dujmović je prav tedaj pognal avto zadenski, tako da se mu je komaj umaknil. Nesrečo je videl in smatra, da je kriv obtoženec. Kot izvedenec je podal mnenje Joso Gorec, ki se je popolnoma pridružil trditvam, da je krivda na strani Dujmovića. Na predlog obrambe je bil zaslišan Emerik Blah, obratovodja tvr. Avtomontaža, kjer so kasneje pokvarjeni avtomobil popravljali. Bil je edini, ki je za obtoženca izpovedal razbremenilno ugotavljajoč, da se je iz poškodb na oseb. avtomobilu dalo sklepati, da je motociklist zadel v avto in ne narobe. Zasebni udeleženec, ki je bil v bolnici 22 dni, je prijavil odškodninske zahtevke za vsakodnevno izgubo po 88.80 din, za škodo na obleki in čevljih 1200 din, za razbito ročno uro 500 in za prestane bolečine 20.000 din.

Sodnik je razsodil, da se je karambol zgodil po malomarnosti obtoženca in da je zakrivil s tem prestopek, vendar pa le po § 204. Dujmović je bil obsojen na plačilo 600 lir kazni in 190 lir povprečnine. Zasebni udeleženec je bil s svojimi zahtevki zavrnjen na zasebnopravno pot.

PO NESREČI JE USTRELIL POLBRATA

Letos 20. junija je okrajni zdravnik Leopold Mejač v Starem trgu obvestil karabinjerje, da je v njegovi ordinaciji umrl 22-letni natakar Alojz Žagar, ki ga je nekdo ustrelil in smrtno poškodoval. Preiskava je ugotovila, da sta se prejšnji dan proti večeru podala polbrata Žagar in šofer Viktor Frank v gozd. Žagar je imel tam med kamenjem skriti dve puški »mausarici«, za kar trdi Frank, da mu prej ni bilo znano. Po njegovi izpovedi ga je Žagar zapeljal, da sta se odločila za divji lov na srne. Oba sta se potem ločila, šla vsak v svojo stran in bila oddaljena drug od drugega kakih 100 do 150 m. Kmalu sta slišala dva strela in neposredno za tem je Frank, ki je priznal, da je tudi sam streljal, slišal klice na pomoč. Pohitel je k polbratu in ga našel na tleh težko ranjenega. Krogla ga je zadela v bok in izstopila pri trebuhu. Stekel je po zdravniško pomoč, tola ko so ga prenesli iz gozda in nato prepeljali v zdravnikovo ordinacijo, je Žagar že izkrvavel.

Frank je bil aretiran zaradi suma, da je usmrtil iz malomarnosti svojega polbrata, zaradi prepovedane nošnje orožja in prestopka proti členu 1. razglasa o oddaji orožja. Postopanje zaradi prvih dveh deliktov je bilo s četrtkovo razpravo zaključeno pred civilnim sodiščem, medtem ko bo moral za tretji prestopek še odgovarjati pred pristojnim vojaškim sodiščem.

Frank ni priznal, da bi bil kriv. Trdil je, da se je moral Žagar obstreliti sam, ali pa da ga je kdo drugi. Prvo možnost je izključila zdravnikova ugotovitev, da rana ni bila razmesarjena in da je moral biti strel oddan iz daljave kakih 100 m, za drugo pa ni bilo mogoče najti nikakih stvarnih dokazov. Da bi se bil zgodil umor, so izključevale izpovedi prič. Med obema je vladalo vedno najlepše, neskaljeno soglasje.

Državni tožilec je obtožil Franka po paragrafu 177 k. z. Tudi na včerajšnji razpravi se je Frank zagovarjal, da ni on ustrelil Žagarja, bil je pa glede na vse okolnosti, ki so govorile proti njemu, obsojen na 3 mesece zapora pogojno za dobo 2 let.

MALI OGLASI

KADILCI

kolnejo zaradi tega, ker so se jim skrčile žilice. V njih se pri kaji nabira apno. Da bo dobilo srce zopet dosti krvi, pijte redno dnevno

Ambroževo medico,

katero dobite pristno le v **Medarni, Ljubljana, Židovska ulica 6.** 1835

OREHOVA JEDRCA

popolnoma izčiščena, dobite naceneje v MEDARNI — Ljubljana, Židovska ulica 6. 1850

POZOR!

Na zalogi imam stare snežke in galoše. — Sprejmem vsa popravila tudi gumijske obutve. — Klavžer, Ljubljana, Vošnjakova ulica 4. 1837

Primaria fabbrica italiana carrozzine per bambini e giocattoli cerca conoscitore articolo introdotto migliore clientela per

AFFIDARE RAPPRESENTANZA

in **Slovenia.** Esigesi capacità, referenze primo ordine. Scrivere:

Cassetta 10 B-Unione Pubblicità Italiana - BOLOGNA

Vodeča italijanska tvornica otroških vozičkov in igrač išče pri boljših strankah vpeljanega poznavalca artikla v svrho

PREDAJE ZASTOPSTVA

za **Slovenijo.** Zahteva se sposobnost, prvovrstne reference. Pisati na:

Kako so občutili posledice vojne naši predniki

Kronistični zapisi o vplivu Napoleonovih vojn in pretekle vojne na razpoloženje ljubljanskega prebivalstva, njegovo prehrano in zdravje

Ljubljana, 20. nov.

Te dni smo prelistovali Vrhovnikovo knjigo o Trnovski župniji, v kateri je ugledni pokojni župnik zbral med drugim tudi zanimive podatke, kako so občutili vojne nadloge naši ljubljanski predniki. Prvi se nanašajo na Napoleonove vojne — torej pred približno 135 leti — drugi pa na preteklo svetovno vojno. Kronika je zanimiva in jo prinašamo v izvlečku.

O prvem prihodu Francozov leta 1797. je povedati le, da je takrat izbruhnil na Luži požar, ki je vpepelil dve hiši. Ni povedano, ali je bila francoska vojska z njima v kakšni zvezi. Prav tako so pičli podatki iz druge zasedbe 1805, ko je moral takratni trnovski župnik 29 dni na svoje stroške oskrbovati bolnega francoskega poročnika.

Leta 1809. so Francozi tretjič zasedli Ljubljano. Na Gradu se je zabarikadirala avstrijska četa, ki je obstreljevala Francoze v mestu. Po treh dneh so se Avstrijci vdali. V Ljubljano je prihajalo vedno več francoskega vojaštva in kronika pravi, da jih je kar mrgolelo. Ko so v Krakovem in Trnovem nastanili štiri polke, so jih imeli v vsaki hiši po 30 do 40. Žiga Zois je takrat zapisal: Že dva dni traja pregledovanje vojakov na Grabnu. Bobni ropočejo, da se človeku kar gabi.

Ko so odrinili proti Štajerski, jim je bil ukraden konj in gospodarja, kjer je bil shranjen, so hoteli obesiti. Rešil se je s tem, da jim je plačal 350 gld. Še bridkejši so postali dnevi, ko je Ljubljano napadel avstrijski major Du Montet, ki je udaril na Ljubljano nenadoma z dolenjske strani. Avstrijci so pomorili v mestu vse, kar je bilo francoskega in se ni pravočasno rešilo na Grad. Po odhodu Monteta je francoski general Guetard ukazal, da morajo biti vsi čolni na Ljubljanici vsak večer do 8. ure prepeljani na desni breg. Kdor bi se po 8. uri odpeljal na drug breg, bi se nanj streljalo z Gradu in odgovornost za prestopnike je bila naložena županu.

Še enkrat je Du Montet priredil Ljubljančanom zle ure. Vrnil se je, polastil se Golovca in prekinil zvezo s Trstom, Gorico in Celovcem. Tako je bila Ljubljani onemogočena nabava živil, k sreči pa le za 26 dni.

Najbolj so tedaj trli prebivalstvo vojno davčno breme, vojaška nastanitev in nabori. Visoke zneske kontribucije je bilo treba takoj plačevati, vojaštvo, ki je bilo na hrani in stanovanju, pa se je vedlo zelo samovoljno.

Pred prihodom Francozov je šel o njih med Ljubljančani zelo slab glas in ljudje so bežali pred njimi na Barje. Ko so jih pogumnejši, ki so stali doma, obvestili, da so Francozi mirni ljudje, so se vrnili. Ustna izročila o doživljajih posameznikov s pripadniki tedanjih gospodarjev Ljubljane vedo povedati dobre in slabe lastnosti. Tako pripoveduje neki vir, da je moral gospodar, ki je imel Francoze na hrani in stanovanju, vselej, kadar je bila jed kuhana, prvi pokusiti. Ko ob neki priliki ni hotel, je nastanjeni vojak vrgel bajonet za njim.

Še zanimivejša in sodobna je kronika pretekle svetovne vojne. Že v začetku v prvi beležki pravi, da je cena živilom zelo poskočila in za primer navaja moko, ki je prej stala 15 do 17 krajcarjev, tedaj pa že 80 vinarjev kilogram. Ljudje so nakupovali najpotrebnejše in vlačili domov. V Ljubljano so s fronte dovažali ranjence in ljudje so jih morali iti prevažat.

Beležka od 30. oktobra 1914 pravi: »Zmage ni; naše čete se umikajo«, tako stoji v današnjem pastirskem listu; čudno, da ni zaplenjen. Kmalu nato beleži prvo hišno preiskavo.

13. januarja naslednje leto so po šolah brali opomin ministrstva, naj ljudje štedijo z moko in kurivom. Kmalu nato je zmanjkalo soli in ljudje so se pogovarjali o preteči lakoti. Zmanjkovalo je moke, olja, kapurja. Boljši špeh je bil po 3 K 20 v. Rejenih prašičev je bilo malo.

6. februarja so Ljubljančani zadnjič jedli bele žemlje v pomanjšani obliki, kajti naslednji dan so pekli že črne, ki so stale 4 vinarje. Začele so se širiti vesti o rekviziciji živil, zlasti moke po hišah, in kjer so komisarji našli belo moko, so jo zapečatili. 28. februarja so popisovali moko in žito. Po mesnicah se je že težko dobilo meso. Iz prometa je izginjal kovani denar, ker so se ljudje bali denarnega poloma.

4. aprila so bile v Ljubljani pekarne zaprte, ker ni bilo kruha. Pričeli so prodajati mešano moko, »ki škripije pod zobmi in je v njej gotovo pesek in — koruzna moka«. Pomanjkanje je naraščalo. Po Mirju in drugod so pridno sadili krompir in se skušali, kdo ga bo več vsadil.

19. aprila so lepaki naznanili delitev krušnih listkov. 4. maja so popisovali govejo živino in prašiče.

Ko je napovedala Avstriji vojno še Italija, se je trpljenje še stopnjevalo. Zlasti je trpela živad. 1. julija je zabeleženo, da se na trgu težko kaj kupi, ker ni blaga. Bilo je prepovedano prodajati teleta. Jajca so stala 14 vinarjev.

Konec avgusta se je vojni kruh zboljšal in moka se je pocenila na 74 vinarjev za kilogram, toda že sredi septembra je po prodajalnah pošel kruh in tudi moka. Dne 3. decembra je zabeležen velik naval na Fajdigovo mokarno na Valvasorjevem trgu. Od poldne do 6. zvečer so se ljudje prerivali za moko na krušne karte. Zvečer jih je odšlo kakih 200 brez moke. Veliko razburjenje je nastalo, ko se je sredi decembra pojavila vest, da bo znižan obrok moke.

Marca leta 1916. se je mleko plačevalo že po 28 do 36 vinarjev in sladkor so začeli deliti na karte. Na Veliko soboto je bilo mesa dosti, toda bilo je zelo drago. 16. junija je zapisal kronist, da bele moke ni več — komaj za kuho, »šla je mimo naših želodcev na sever.«

Še mračnejša je slika iz začetka l. 1917., ko se je pričela Avstrija že majati. Lakota je pritiskala nižje sloje in vojake; po cestah so ustavljali ženske, ki so nesle kruh, in jih prosili hleba. V prodajalnah se je težko kaj dobilo za denar, pač pa v zamenjavo. Trgovci so jemali od kmetic moko, pšeno, maslo, fižol, mleko in drugo in jim dajali v zameno sladkor, petrolej in kavo, ki je je bilo že malo. Kadilcem je huda predla za tobak, pred trafikami so stale dolge vrste ljudi, ki so čakali na oddajo tobaka. Še težje je bilo za petrolej. Ker je primanjkovalo premoga, je odpovedala tudi razsvetljava po ulicah.

Aprila je bila moka že po 3 K 80 vin, svinjina po 14 kron, drva po 78 kron, fižol po 2.10, rozine po 12, orehi 14 itd. Na Veliko soboto se je ponovilo veliko pehanje za meso na tržnih stojnicah, veliko ljudi je odšlo brez koščka mesa. Maja beleži kronist, da so bile nekatere družine že mesece brez mleka, meščani so hodili ob nedeljah prosjačit z nahrbtniki na kmete, dobili pa so živila le v zameno za tobak, sladkor in kavo.

Junija se je na trgu začela zelo dražiti solata, celo po 1 K glavico so jo prodajali. S fronte so prihajali avstrijski vojaki, hodili po vrtovih in pobrali domala vse; plačevali so dobro in ne tako, kakor je bila ukazana maksimalna cena na trgu. Ljudje so kupovali pesino listje, kakršno so prej dajali prašičem, in ga jedli. Tatvine po poljih so se množile.

Tako je zabeležil kronist tegobe dveh velikih vojn v preteklosti. Zadnje je preživljal sam, zato so zapisane tudi podrobnosti, ki kažejo, da je Avstrija vodila vojno, ki jo je končno zrušila, z velikimi težavami za zaledje in da ni bila sposobna izvesti velike smotrne prehranjevalne organizacije, ki bi pravilno racionalizirala živila. Trpljenje ljudstva je bilo veliko, žal pa je marsikdo, ki je živ in zdrav dočakal lepših dni, prehitro pozabil v povojnem izobilju na prestano gorje.

Kar vrste se pred sodnikom

navijalci cen, ki se na vse načine izgovarjajo, da bi kazen ne bila prestroga

Ljubljana, 20. novembra.

Pred sodnika poedinca, ki vodi razprave v razpravni dvorani štev. 79 morajo zmerom novi navijalci cen. Čeprav se morajo zagovarjati skoraj vsi grešniki zaradi podobnih prestopkov in postajajo take razprave več ali manj enolične, se od časa do časa vrsti kak zelo zanimiv primer. Včasih so razprave sila dolgotrajne včasih pa se vršijo s kar filmsko naglico. Še predno se grešnik dobro zave je že obsojen.

Pred sodnika je stopila mlada Ljubljančanka manjše postave. Že na prvi pogled je bilo videti, da ni bila še nikdar pred sodnikom. V spisih je res stalo zapisano, da je obtoženka nepredkaznovana in na dobrem glasu. Obtožena pa je bila, da je v svoji branjariji konec oktobra prodajala grozdje po 7 lir kilogram, čeprav je bila masimalna cena določena na 6.40 kilogram, jabolka po 4 lire kilogram (maks. cena 3.70 lire kg), paradižnike po 3 lire (maks. cena 2 liri kg) in limone po 0.50 lire dočim je bila maksimalna cena določena na 0.40 lire komad.

»No kaj porečete na to«, jo je povprašal sodnik. »Gospod sodnik, drago sem kupila in zato sem pač drago prodajala, je priznala obtoženka. »Ne smete dražje prodajati«, jo je poučil državni tožilec. Potem je sodnik prečital razna pričevanja, prebral nekatere spise in razprava je bila končana. Sodba: 7 dni zapora, 100 lir denarne kazni, sodnih stroškov pa je bila obtoženka oproščena zaradi imovinskega stanja. Da je bila kazen tako nizka, pa je treba vpoštevati njeno neoporočenost in priznanje. Po izreku sodbe jo je sodnik še poučil, da ima po zakonu pravico v treh dneh vložiti priziv, če se ji zdi, da se ji je zgodila krivica. »Si bom premislila«, je tiho dejala obtoženka, pozdravila in zapustila sodno dvorano.

Potem je stopila pred sodnika mesarjeva žena, mati treh otrok, tudi neoporečna. Njej pa je obtožnica očitala, da je svoj čas na moževi stojnici na trgu prodala 31 dkg mesa za 3.80 lire, dočim je bila cena mesa maksimirana na 8.36 lire kilogram. S tem primerom pa ni bilo kar tako. Zaradi tega prekrška je moral svoj čas pred sodnika mož obtoženke, a je potem zvalil vso krivdo na svojo ženo in se tako izmuznil sodbi. »No kako je bilo takrat« je strogo vprašal sodnik. «Namenoma nisem tako prodajala, je negotovo odvrnila obtoženka, mogoče se mi je to pripetilo zaradi naglice.« »Pri mesarjih je pa res čudno. Ali prehitro tehtajo, ali narobe zavijajo ali se v računih zmotijo ali kdove kaj se jim še pripeti, samo da ni prav,« je pripomnil sodnik. »Je že tako,« se je branila obtoženka, jaz ne vem kako je bilo moj mož je takrat prodajal . . .«

»Tako pa ne bo šlo!« je sodnik izgubil potrpljenje. »Oba se ne bosta izmazala in dražje prodajala. Nikar ne imejta sodišča za norca!« Obtoženka je skomignila z rameni in se branila, da je ravno takrat prišel nadzorni organ, ko se je zgodila pomota. »Res, smolo imajo mesarji, da se jim vse pomote, zaradi katerih trpijo stranke, pripetijo prav v trenutku, ko pride tržni organ. Res smola je to!« je pribil sodnik. Obtoženka je bila obsojena na 7 dni zapora, 400 lir denarne kazni in povračilo 114 lir sodnih stroškov.

Zagovarjati se je moral tudi poslovodja neke trgovine zaradi mila, ki da ga je prodajal po 9.80 lire kilogram, dočim je bila cena maksimirana na 8.45. Obtoženec je v svoj zagovor, da je milo imel za domačo uporabo in da ga je kupil po 9 lir kilogram. Sodnik je zaslišal dve priči, ki nista mogli ovreči obtožbe in obtoženec je bil obsojen na 7 dni zapora, 400 lir denarne kazni in plačilo 114 lir povprečnine.

Potem je stopil pred sodnika mlajši trgovec z deželo, ki mu je obtožnica očitala, da je 26. avgusta prodajal testenine po 5 lir (maks. cena 4.10 lire) in sladkor v kockah dražje kakor je bilo določeno. Obtoženec se je kratko branil. »Testenin takrat nisem več imel in tudi ne sladkorja, pač pa sem imel občinski cenik, v katerem je bilo oboje vpisano.« V obrambo je predlagal zaslišanje horjulskega župana in nekega trgovca. Razprava je bila preložena na nedoločen čas.

Sledilo je več drugih razprav. Sodnik je izrekel nekaj oprostilnih sodb, ena razprava pa je bila preložena na nedoločen čas.

Droži — sovražnik sivih las

Če hranimo črne podgane nekaj časa s hrano brez vitaminov postaja njihova dlaka vedno bolj siva, če pa primešamo hrani drožni ekstrakt postane dlaka kmalu zopet črna. Iz tega sledi, da gre tu za A vitaminozo, ki so jo opazovali tudi na srebrnih lisicah in črnobelih podganah, krmljenih s hrano brez vitamina B. Učenjaki so hoteli dognati, če je tudi psihološka osivelost človeka v zvezi s pomanjkanjem vitaminov. A. Lanczlos je napravila poizkus na sebi, da dobi odgovor na to vprašanje

Imela je že nekaj sivih las ko je začela jemati drožni koncentrat Kmalu so dobili sivi lasje zopet prvotno barvo, poleg tega so pa postali vsi lasje na njeni glavi bolj blesteči. Iz tega bi se dalo sklepati, da je psihološka osivelost človeka do gotove meje v zvezi s pomanjkanjem vitamina B. v hrani.

Odkup rumunskega žita

Da bi se zagotovila prehrana prebivalstva, je bil rumunski narodni zadružni zavod s posebnim dekretom pooblaščen pokupiti takoj vse zaloge žita. Obenem je bila Rumunska narodna banka pooblaščena, da sme dati zadružni centrali na razpolago kredit v znesku 150 milijonov lejev za nakupovanje žita. Za kredit jamči finančno ministrstvo samo. Večino nakupljenega žita so spravili v skladišča. Zadružna centrala je že leta 1936/39 nakupila nad 125.000 vagonov pšenice.

Plin namestu bencina

Tudi Japonska je bila prisiljena znatno omejiti porabo bencina. Omejitev je šla tako daleč, da je avtomobilski promet na Japonskem praktično že povsem zastal. To je pa seveda dalo lastnikom avtomobilov in drugih motornih vozil pobudo, da so jeli takoj razmišljati kako bi se dal bencin nadomestiti z drugimi pogonskimi sredstvi. Japan Oil Company namerava zgraditi 328 km dolg vod po katerem bi bil napeljan zemeljski plin iz prefekture Niigata do Tokia. Ta plin se da porabiti tudi za pogon avtomobilov. Japonsko ministrstvo za trgovino in industrijo je že odgovorilo na prošnjo, da je pripravljeno dati na razpolago 6000 ton jeklenih cevi pod pogojem, da bo na vod priključena tudi prefektura Akita. V tem primeru bi lahko dobavljali dnevno 100.000 kubičnih metrov zemeljskega plina, kar bi pomenilo veliko olajšavo v avtomobilskem prometu.

Najnižji argentinski izvoz

Argentinski izvoz je bil v prvih osmih mesecih tekočega leta najnižji v zadnjih 10 letih. Celotna vrednost izvoza je znašala 969 milijonov pezov, lani v istem času pa 1.117 milijonov. Dočim je izvozila Argentina lani v prvih osmih mesecih 7,681.000 ton blaga, ga je izvozila letos v istem času komaj 4,213.000 ton.

Sintetični kavčuk na Japonskem

Japonski koncern Mitsui, ki mu pripada tudi veliko podjetje kemične industrije je odkril nov način izdelovanja sintetičnega kavčuka na acetilenovi bazi. Koncern predlaga japonski vladi naj podpira proizvodnjo umetnega kavčuka v velikem obsegu. Na bazi acetilena izdelani kavčuk je baje zelo dober. Japonski gospodarski krogi so prepričani, da bo vlada dovolila koncernu izdelovanje sintetičnega kavčuka.

Artist Marino umrl

V neki berlinski bolnici je umrl nedavno nekoč splošno znani in sloveči artist Josef Schleich-Marino. Njegovo ime je slovelo nekoč po vsem svetu. Ljudje so ga poznali pod imenom »avtomobilski kralj«. Med predstavo v cirkusu se je dal Marino nekdaj povoziti s polno zasedenim avtomobilom in bil je tako močan, da je lahko dvignil osebni avto. Lastnik cirkusa Barnum je plačeval slovečemu artistu dolgo naravnost knežjo tedensko plačo 1.500 dolarjev.

Maturantka — čevljar

Med čevljarji, ki so nedavno delali mojstrski izpit v Budimpešti je bila tudi lepa mlada gospa Olga Vaszony. Iz ljubezni do svojega moža se je posvetila čevljarski obrti. Prvotno je hotela doseči diplomo in je študirala na srednji šoli na kateri je tudi maturirala. Potem je pa prišla vroča ljubezen in namesto visoke šole možitev s čevljarjem. Pri svojem možu se je maturantka naučila tudi čevljarstva in ker je moral mož zdaj k vojakom, se je žena prijavila za izpit, da bo lahko tudi v njegovi odsotnosti vodila čevljarsko delavnico. Ona je edina ženska v Budimpešti, ki opravlja čevljarsko obrt, je pa najbrž tudi edina maturantka na svetu s šilom in dreto v roki.

Boj proti divjim zakonom v Turčiji

V nekaterih okrajih Turčije, zlasti v njenem azijskem delu, so se zelo razpasli divji zakoni. Ljudem ne diše več zakonski obredi in z njim združeni stroški, še manj pa dolžnosti, ki jih nalaga zakonska zveza zakoncem. Nagnjenje k divjim zakonom povzroča zlasti v dednem pravu mnoge nevšečnosti. Zato so oblasti odredile stroge ukrepe proti divjim zakonom.

Kolo — taksi

V mnogih francoskih mestih, posebno v Parizu je zdaj običajno prometno sredstvo kolo z nekakšno prikolico, podobno večkrat luksuznemu avtomobilu. Prikolica je precej velika in ima obliko hišice v kateri naletimo na vazo za rože. Okenca se dajo odpirati in na zadnjem kolesu visi navadno tablica z napisom: Na poskušnji. Ti originalni taksiji — kolesa, vozijo po glavnih pariških ulicah ter prevažajo pogosto tudi svate v cerkev in iz njih. To moderno prometno sredstvo pa ni čisto francoskega izvora. Kitajski kuliji se že dolgo prež vljajo z zaslužkom, ki jim ga prinašajo podobna vozila. Od 1. septembra je uradno dovoljen promet s temi novimi taksiji tudi v španskem mestu Valenciji.

Telefunken v Grčiji

Grška vlada je poverila znani nemški tvrdki »Telefunken« izgraditev omrežja radijskih postaj in organizacijo radijske službe v Grčiji. V ta namen je bila ustanovljena delniška družba s sedežem v Atenah, ki je dobila izključno koncesijo za organizacijsko radijske družbe. Kapaciteta atenske oddajne postaje bo glede na njen pomen povečana na 70 kw.

Omejitev proizvodnje avtomobilov v Ameriki

Komisar za nadzorstvo cen Henderson je odredil, da se mora proizvodnja osebnih avtomobilov v januarju 1942 znižati najmanj za 51 odstotkov v primeri z letošnjim januarjem. V zvezi z drugimi omejitvami v proizvodnji pomeni to skupno omejitev proizvodnje avtomobilov najmanj za 36.3 odstotke v prvi polovici novega modelskega leta, ki se je pričelo 1. avgusta. Nova januarska kvota dovoljuje najvišjo proizvodnjo 205.000 avtomobilov. Henderson je pa naglasil, da gre pri tem za skrajno mejo, o kateri ni gotovo, če se je bo mogoče držati ker bi lahko težave v dobavi materia-

Preskrba Portugalske zagotovljena

Portugalski gospodarski tisk prihaja v razglabljanjih o problemih preskrbe Portugalske do zaključka, da je preskrba prebivalstva s krompirjem, rižem, sladkorjem, olivnim oljem in maščobami zagotovljena. Z omejitvijo avtomobilskega prometa je bilo mogoče zagotoviti tudi preskrbo države z bencinom. Zasebni avtomobili sploh ne smejo več voziti ob nedeljah, ponedeljkih in četrtkih.

Bencin iz nezrelega grozdja

V vinorodnih krajih severne Portugalske se je nedavno razširila vest, da uporabljajo nezrelo grozdje za izdelovanje umetnega bencina in da avtomobilisti kupujejo ta bencin za drag denar. Posledica te race je bila, da so začeli ljudje, zlasti ženske, ponujati lastnikom bencinskih stanic mnogo nezrelega grozdja. Bili so pa neprijetno presenečeni ko grozdja niso mogli spraviti v denar. Grozdje je bilo seveda tuje in tisti, ki so ga hoteli dobro prodati, so se morali zagovarjati še pred sodiščem.

Tudi v Belgiji samo 6 % dividende

V belgijskem uradnem listu je izšla nedavno naredba po kateri ne smejo delniške in komanditne družbe s sedežem v Belgiji izplačevati nad 6 odstotnih dividend. Državni papirji, ki so last teh družb, morajo ostati dve leti pod zaporo. Prepoved višjih dividend se utemeljuje s tem, da morajo premožni sloji v bodoče nositi večji delež pri finančnih bremenih države, ki zadnje čase zelo naraščajo.

Vodopad je izginil

Turisti v Thüringkem gozdu so radi hodili gledat vodopad v Trusenski dolini, visok nad 50 m. Naenkrat je pa voda v tem vodopadu usahnila, odnosno izginila. Razjedla je namreč skale tik pred strmino in zdaj teče pod zemljo. Če bi hoteli vodopad obnoviti, bi ji morali zapreti novo pot, za kar bi pa rabili najmanj 10 ton cementa.

Konjunktura ameriških železnic

Vodilna ameriška železniška družba Canadian Pacific Railway Co., je imela v prvih šestih mesecih tekočega leta 99.84 milijonov dohodkov, lani pa 75.38 milijonov. Pribitek je znašal letos 19.92, lani pa 12.54 milijonov. Naraščanje dohodkov se nadaljuje. V juliju so znašali 18.49, lani pa 14.019 milijonov in pribitek letos v juliju 4.02, lani pa 2.92 milijonov.

Žalostne razmere na Islandu

Položaj glede populacije na Islandu je zelo žalosten. Še pred 25 leti je znašal prebitek porodnosti 12.5 na 1.000 prebivalcev, do leta 1939 je pa padel na 9.8. Število živorojenih otrok neprestano nazaduje, na drugi strani pa narašča število nezakonskih otrok. Leta 1912 je bilo nezakonskih samo 12 odstotkov, leta 1939, ko je bilo rojenih 2.550 otrok, je bilo pa med njimi 525 ali 25 odstotkov nezakonskih.

PROKLETSTVO DEMANTA

82

Roman.

— No, dragi Pipe, — je dejal. — Zdi se mi, da se najinega svidenja nič kaj ne veselite. Pa mi vendar niste zamerili tiste nedolžne prigode iz Victoria Palace. Če bi storili to, bi mi delali krivico, ker ste bili sami krivi, da sem vas aretiral. Klicali ste me, pa sem prišel.

— Res je. — sem odgovoril smeje. — Oprostite

— Da, da, že razumem. Človek ne vidi rad ljudi ki . . . Sicer pa se vam ni treba ničesar bati, kajti svoj dolg ste že plačali. Praznam, da vas je sodišče nekoliko pritisnilo, toda nesreča je hotela, da ste prišli pred stroge sodnike. Če bi bili stopili pred nje teden dni pozneje, bi vam bili prisodili največ dve leti, kajti takrat je predsedoval senatu »dober sodnik« Serey, kakor ga nazivamo. Toda vedno človek pač ne more imeti sreče. Mimogrede rečeno, junak ste postali, če se ne motim.

— Jaz?

— Da, vi.

In ker sem ga debelo gledal, je nadaljeval:

— Kako skromnega se delate, jaz sem vas pa smatral za zelo častihlepnega. Vidite, kako se človek včasih moti. Vi se torej ne spominjate dokaza junaštva, ki je vam prinesel znižanje kazni.

— Ah, da, požar v Readingu?

— Slišal sem, da ste postavili celega moža.

— Storil sem samo svojo dolžnost.

— Storili ste več, dragi moj, ker ste se pognali v plamene, da bi rešili svoje tovariše. Dobro mi je znano vse. Ravnatelj mi je pravil, kako je bilo, in priznam, da sem občudoval vaše junaštvo. Priznam, da bi mi bilo sedaj zelo neprijetno, če bi vas moral znova aretirati, ker vas bolje poznam.

— Mislim, da vam ne bo treba znova ukvarjati se z menoj, ker sem sklenil poboljšati se.

Allan Dickson me je smeje potrepljal po rami, rekoč:

— Vse je v redu in srečen sem, da slišim iz vaših ust tako razveseljive besede. Kaj počenjate sedaj? Če se ne motim, ste postali mornar. To je zelo dobro. Potovanje je kot nalašč za človeka v vašem položaju. Ali odplujete kmalu?

— Biti bi moral že na morju, toda ladja, s katero sem se hotel odpeljati, se je ponesrečila.

— Potem takem pa ostanete še nekaj časa v Londonu.

— Vsaj dotlej, dokler ne dobim službe na drugi k odhodu pripravljeni ladji.

Ta čas se je Allan Dickson oziral okrog, kakor da nekoga išče.

— Ali ni mož, ki vas pričakuje tam doli, eden vaših prijateljev? — je vprašal in pokazal z očmi sumljivega razcapanca, stoječega blizu blagajniškega okenca.

— Ne, — sem odgovoril. — Nihče me ne pričakuje. Sicer pa nimam več prijateljev.

— Vendar se mi pa zdi, da se ta mož zelo zanima za vas.

— Že mogoče, toda jaz ga ne poznam . . . vsaj . . . pač pač . . . spominjam se.

— Pač? — je ponovil Allan Dickson in me srepo pogledal.

— Čujte, — sem mu dejal. — Storite mi lahko veliko uslugo, obenem pa rešite London dveh nevarnih tolovajev.

— To me zelo zanima. Za kaj pa gre?

— Pravkar sem vam povedal, da se nameravam poboljšati . . .

— Jaz sem vam pa že čestital k tej odločitvi.

— Da, toda to je težje, kakor sem mislil.

— Zakaj pa?

— Če je živel človek med propalicami, kakor jaz, naleti v življenju vedno na lopove, ki bi ga radi uničili. Človek, kakor sem jaz, poln plemenitih načrtov, hoče zopet zavzeti dostojno mesto v pošteni družbi in se preživljati z delom. Toda taki načrti se delajo brez lopovov, ki so poznali človeka preje in ki stopajo predenj vedno, kadar si želi, da bi bili globoko pod zemljo. Odkar sem prišel iz ječe, nisem imel še trenutka miru.

— Kaj vam pa morejo ljudje, o katerih govorite? — je menil Allan Dickson. — Kazen ste prestali in pravica vam ne more ničesar več očitati.

— To je res, toda priznati morate sami, da bi ti lopovi ne pozabili, če bi se jutri vrnil med dostojne ljudi, obvestiti tistega, ki bi me hotel sprejeti v službo, da sem bil nekoč zaprt v readingski kaznilnici.

— Pozabljate, da kaznuje zakon očitanje prestane kazni.

— Ah, tako malenkostno. In pa tistih, ki se poslužujejo takih sredstev, navadno ni mogoče zasačiti. To pa seveda ni ovira, da bi se njihovo delo ne posrečilo. Nekega lepega dne takega spokorjenca odpuste iz službe brez vsake utemeljitve in iskati mora nove zaposlitve. Med iskanjem pogosto zapade bedi in končno izgubi ves pogum.

— Dragi moj Pipe, —je dejal Dickson, — po mojem mnenju vidite vse prečrno. Ne smete takoj obupati.

— Ah, saj bi ne, pa me usoda tako kruto preganja.

— Nikar ne govorite tako. Kje pa je usoda? Zdaj pa na svidenje. Poskusite ostati pri svojih dobrih sklepih in če bi vam hotel kdo storiti kaj žalega, se obrnite name. Bodite prepričani, da bi v takem primeru poskrbel, da bi bili svojega sovražnika hitro rešeni.

—Hvala. Ni izključeno, da mi bo vaša pomoč kmalu potrebna.

— Na razpolago sem vam, dragi Pipe. Ali veste, kje stanujem? Ne? Evo moje vizitke. Doma sem vsak dan dopoldne od desetih do enajstih. Zbogom torej in pogum.

Detektiv se je obrnil in odšel v kolodvorsko čakalnico.

Urejuje: Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno: Fran Jesen — Za inseratni del lista: Oton Christof — Vsi v Ljubljani